

LUNDS
UNIVERSITET

Rabatt i butiken eller rabatt i domstolen?

- En studie om slopad straffrabatt för unga myndiga

Av Helena Klingberg och Ida Holmqvist

LUNDS UNIVERSITET
Rättsociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårtermin 2019

Handledare: Karl Dahlstrand

Examinator: Patrik Olsson

Abstract

The juvenile discount for young offenders aged 18 to 20 years old has been topical and debated for a long time. The government has appointed an investigation to investigate whether or not a removal of the penalty discount for young offenders should take place. Legally speaking the investigation must further investigate the regulation of the juvenile discount which is found in chapter 29, 7 § of the Swedish penal code. Advocates for the juvenile discount for young offenders argue that the removal is a necessary action for the politicians to reclaim the social control of the relatively new and harsh criminality that has established itself in Sweden. Opponents to the juvenile discount argue that young offenders should be kept out of prison. They claim that young adults aged 18 to 20 years old is in a biological development stage that may be disturbed by harder punishments. Therefore, the opponents of the juvenile discount do not believe that removing the penalty discount is preventive or will generate any positive effects.

The aim for this essay is therefore not to solve the problem. Relevant theories of sociology of law will be used, also legal terms, to help us analyze and make important perspectives heard from the carefully selected respondents. Important selected respondents who will not be allowed to speak in the response from municipalities. Accordingly the essay is important as it will contribute with new, thrilling and modern research in a highly debated social issue.

Keywords: Juvenile discount, recidivism, young offenders, youth custody, youth crime.

Antal ord: 14 971

Förord

För det första vill vi tacka vår handledare Karl Dahlstrand för all hjälp och inspiration du gett oss under uppsatsens gång. Alla timmar och allt grubblande tillsammans med dig har varit guld värt!

Vi vill även rikta ett stort tack till våra intervjupersoner som gjort den studie möjlig. Tack för att ni delade med er av värdefull och spännande information, utan er hade uppsatsen aldrig blivit densamma.

Med denna uppsats avslutar vi nu med stolthet tre års studier vid Lunds Universitet. Dessa tre år har varit otroligt lärorika. Inte enbart kunskapsmässigt utan vi har även fått äran att ta del av studenternas bästa studentstad. Vi vill ge oss själva, Ida och Helena, en klapp på axeln för allt jobb vi lagt ner under vår studietid och för att vi lyckats ro uppsatsen i hamn. Det har varit en sann ära att få skriva med varandra.

Ett avslutande tack till Café Eden för ert extraordinära kaffe och tillgänglighet till laktosfri mjölk!

Helena Klingberg och Ida Holmqvist

En solig dag i maj. Lund, 2019.

Förkortningar

BRB

Brottsbalken

BRÅ

Brottsförebyggande Rådet

EU

Europeiska Unionen

KRIS

Kriminellas Revansch i Samhället

LVU

Lag med särskilda bestämmelser om

vård av unga

NJA

Nytt Juridiskt Arkiv

Prop.

Proposition

SIG

Sociala InsatsGruppen

SFS

Svensk Författningssamling

SoL

Socialtjänstlag (SFS 2001:543)

SOU

Statens Offentliga Utredande

Innehållsförteckning

1. Inledning - synen på unga kriminella	7
2. Bakgrund	7
2.1. Slopad straffrabatt för unga myndiga.....	8
2.2 Påföljdssystem för unga vuxna lagöverträdare	8
2.3 Relevant utvalda rättsliga begrepp	10
2.3.1 Propornalitet och rättvisa	10
2.3.2 Individ- och allmänprevention	11
2.4 Brottsstatistik för unga vuxna	11
2.5 Syfte	12
2.6 Frågeställning	13
2.7 Rättssociologisk relevans	13
2.8 Avgränsningar	14
3. Tidigare forskning	14
3.1 Ungas särbehandling i rättssystemet	14
3.2 Straff och återfall.....	16
3.3 Inkapacitering av unga vuxna	18
3.4 Sammanfattning av tidigare forskning	20
4. Teoretiskt ramverk	21
4.1 Normernas olika dimensioner	21
4.2 The gap problem.....	22
5. Metodbeskrivning.....	24
5.1 Kvalitativ intervju	25
5.1.1 Semistrukturerad intervju.....	25
5.1.2 Urval.....	25
5.2 Etik	26
5.3 Intervjuernas genomförande.....	27
5.4 Validitet och reliabilitet.....	27
5.5 Analys av data	28
5.5.1 Kodning.....	28
5.5.2 Tematisk analys.....	28

6. Resultatredovisning	29
6.1 Den enskilde individen	29
6.2 Perspektiv utifrån en samhällssyn	31
6.3 Alternativa lösningar och förebyggande arbete	32
6.4 Diskrepans och normer	32
6.5 Synen på rättssystemet	34
6.6 Det råder konsensus - sammanfattning av resultat	35
7. Analys.....	35
7.1 Påverkan utifrån allmän- och individualprevention	35
7.2 Två skilda världar - normerna gällande straffrabattens reducering.....	39
8. Slutsatser	42
9. Avslutande diskussion och framtida forskning	43
10. Källor.....	43
10.1 Litteratur.....	43
10.2 Elektroniska källor	45
10.3 Vetenskapliga artiklar	45
10.4 Offentligt tryck:.....	46
10.4.1 Statens offentliga utredningar	46
10.4.2 Svensk författningssamling	46
10.4.3 Rättsfall	46
10.4.4 Myndighetspublikationer	46

1. Inledning - synen på unga kriminella

Synen på unga kriminella vänds upp och ner. Så lyder Svenska Dagbladets rubrik i en artikel som publicerades i december 2018 (Nekham 2018.). I artikeln skriver skribenten Erika Nekham en saklig förklaring till att en del partier anser att straffrabatten för unga vuxna lagöverträdare ska slopas. Vidare kommenterar Dennis Martinsson, doktor i straffrätt vid Stockholms universitet att det ur ett politiskt perspektiv inte är kontroversiellt då det finns ett klart politiskt stöd. (Nekham 2018.). I samma artikel uttrycker sig Robert Andersson, docent i kriminologi vid Linnéuniversitetet att denna reform kan vara kontraproduktiv. Genom att straffa unga vuxna hårdare kan risken för återfall öka vilket inte skulle sätta stopp på ungdomsbrottsligheten (Nekham 2018.). Svenska dagbladet är en av många tidningar som publicerat artiklar angående detta lagförslag och åsikterna dras åt diverse håll. Utifrån vårt intresse och vad som är aktuellt i dagens samhälle har vi valt att skriva om strafflagstiftningen gällande de yngre medborgarna. Eftersom det är ett brett ämne och det finns många vägar att diskutera inom det har vi valt att avgränsa oss till straffrabatten för unga vuxna, 18-20 år. Idén väcktes när vi läste utredning *slopad straffrabatt för unga myndiga* (SOU 2018:85.) och genom att problematisera och undersöka uppfattningen om utredningen ser vi en möjlighet att bidra med fördjupad kunskap utifrån ett rättssociologiskt perspektiv. Vi är medvetna om att utredningen endast är ett lagförslag och att det ännu inte har fattats ett beslut, men vi anser ändå att det är hög tid att undersöka vilken påverkan det skulle kunna bli om lagändringen träder i kraft, utifrån allmänprevention och individualprevention samt undersöka vilka normer och uppfattningar som finns gällande slopandet av straffrabatten, bland de som arbetar med unga kriminella.

2. Bakgrund

Slopandet av straffrabatt för unga vuxna i åldern 18-20 år och att straffa unga generellt har under lång tid varit en aktuell fråga. Å ena sidan menar förespråkarna för slopandet av straffrabatten att detta är en nödvändig åtgärd då det grova våldet samt den växande gängkriminaliteten är ett återkommande dilemma. Å andra sidan menar motståndarna till slopandet av straffrabatten att en person i den beskrivande åldern är i en utvecklingsfas där främst biologiska orsaker, men även sociala faktorer, är bidragande till varför en ung person kan begå impulsiva handlingar utan ett rationellt tänk på vad konsekvenserna kan komma att bli. Det som är intresseväckande är att en utredning tillsatts då slopande av straffrabatt för unga

myndiga kan komma att gå emot de ovan nämnda grundläggande principer. Av den anledningen är det aktuellt att undersöka just detta och för att bringa klarhet i ämnet kommer följande avsnitt bestå av en förklaring på utredningen (SOU 2018:85.). Därefter kommer en förklaring på hur påföljdssystemet för unga ser ut idag, relevanta rättsliga begrepp samt brottsstatistik.

2.1. Slopad straffrabatt för unga myndiga

I kommittédirektivet 2017:122 *“Skärpta regler för lagöverträdare 18-20 år”* framgår det att utredningen bland annat tillsätts av regeringen på grund av det ökade grova våldet samt gängkriminalitet (Dir 2017:122 s. 5.). Syftet med utredningen har varit att föreslå och överväga hur ett avskaffande av denna särbehandling skulle kunna genomföras. En kort sammanfattning av det hela lyder; *hur skulle slopande av straffrabatten för unga myndiga kunna genomföras och ändras ur ett straffrättsligt perspektiv* (SOU 2018:85.). Straffrabatten innebär således att lagöverträdare i åldern 15-20 år får reducerade straff för sina kriminella handlingar. Bestämmelser kring straffrabatten för unga återfinns i 29 kap. 7 § BrB, vilket beskrivs mer ingående under avsnitt 2.2. Den här uppsatsen kommer därför att behandla den uppmärksammade utredningens uppdrag som har varit att lämna förslag på att den straffrättsliga och straffprocessuella särbehandlingen av lagöverträdare i åldern 18-20 år avskaffas. Det föreslås en ändring där inte längre unga vuxna lagöverträdare, 18-20 år, kan ta del av straffrabatten. Utredningen föreslår vidare att ett avskaffande av särregleringen angående påföljdssval för unga vuxna lagöverträdare vilket bland annat innebär att det inte ska krävas särskilda skäl för att döma lagöverträdare i den åldersgruppen till fängelse (SOU 2018:85.). Den första juli 2020 föreslås lagändringen träda i kraft. I skrivande stund inväntas fortfarande remissvaren, därav har vi medvetet gjort ett val att inte presentera dessa i uppsatsen. I utredningen finns begreppen allmänprevention och individualprevention med vilket är två begrepp vi kommer lyfta fram i vår studie. Uppsatsen kommer ha fokus på lagändringen för åldersgruppen 18-20 år, då det är den gruppen som kan komma att beröras.

2.2 Påföljdssystem för unga vuxna lagöverträdare

Under detta kapitel kommer vi beröra begreppen *straffvärde och straffmätning* vilka hör till påföljdssystemet för unga vuxna lagöverträdare. Dessa två begrepp är av relevans då de är två begrepp som kommer behandlas vidare i uppsatsen. För uppsatsen syfte är det viktigt att skapa en förståelse för hur det rådande påföljdssystemet i Sverige ser ut för unga vuxna lagöverträdare.

I 29 kapitlet i BrB finns påföljdsbestämmelser om straffmätning och påföljdseftergift. I kapitlet presenteras de paragrafer som reglerar hur straff tillämpas inom de ramar som finns för den tillämpliga straffskalan utifrån brottets straffvärde följt av en straffmätning (29 kap. 1 § BrB.). För att inga feltolkningar ska ske redogörs det nedan för skillnaden mellan straffvärde och straffmätning. Straffvärde är det som beskriver hur allvarligt ett brott är jämfört med andra brott och vad som i många fall mäts av tid i fängelse alternativt antal dagsböter. Olika brott/fall jämförs utifrån hur pass allvarliga de betraktas och därefter fastställs hur mycket bestraffning som ett brott förtjänar i förhållande till liknande brott (Asp & Ulväng 2016, s. 76.). Straffmätning reglerar bestämningen av straffet för ett brott med beaktande till dels straffvärdet men även andra omständigheter, såsom gärningspersonen avsikt, förmildrande och försvårande omständigheter och relevant i denna fråga ålder. Nämnvärt är även att beaktande av billighetsskäl sker, dessa som främst beaktar den tilltalades handlingar efter brottet är begått (Asp & Ulväng 2016 s. 78.). Ur en kriminalpolitisk syn är det straffmätningen som är av relevans då brott är en del av den samhälleliga kontexten av hur pass allvarligt en gärning uppfattas av allmänheten. I det rådande samhällsklimatet blir det då särskilt rättssociologiskt relevant hur den objektiva synen på brottets allvarlighet tolkas och vilken normativitet som råder.

Följande kommer vi därför att presentera två relevanta paragrafer. Den första vi väljer att presentera är 7 § i kapitel 29 i BrB där vi kan utläsa "*Har någon begått brott innan han eller hon fyllt tjuogoett år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet*" (29 kap. 7 § BrB.). Detta betyder att reduceringen av straffet sker på grund av någons unga ålder, under 21 år, vilket kommer att påverka straffmätningen då mätningen är rörlig. Straffvärdet är fortfarande det samma, med eller utan reducering för ung ålder. Denna paragraf är nämnvärd då det är den generella paragraf som appliceras på alla fall där en tilltalad under 21 år ska dömas, det är även denna paragraf som utredningen undersöker dess fortsatta existens eller ej. En andra paragraf i det 29 kapitlet i BrB är den 3 § "*om den tilltalades handlande stått i samband med hans eller hennes bristande utveckling, erfarenhet eller omdömesförmåga*" (29 kap. 3 § BrB.). Anledningen till att vi valt att nämna denna paragraf är på grund av att denna paragraf kan beakta åldern som särskilda omständigheter i straffmätningen. Dock kommer det inte vara en paragraf som automatiskt appliceras på alla unga vuxna under 21 år, utan en paragraf som går

att tillämpa om den tilltalade anses vara mindre mogen eller utvecklad i förhållande till andra individer i samma ålder. Den går alltså att applicera på alla tilltalade, inte enbart unga.

2.3 Relevant utvalda rättsliga begrepp

I detta kapitel kommer vi att förklara ett par väl utvalda rättsliga begrepp som kommer att vara av betydelse senare i uppsatsen gång. Detta är av relevans då dessa begrepp framställs när fenomenet ungdomsbrottslighet diskuteras. Under kapitel 2.3.1 kommer vi att beskriva propornalitetsprincipen. I det svenska straffsystemet finns det två grundläggande principer som säger att alla ska stå lika inför lagen samt att straffet ska utformas i propornalitet till brottets allvar. Utifrån detta är det av intresse att redogöra för propornalitetsprincipen, då unga vuxna under 21 år inte döms utifrån att straffet är proportionerligt i förhållande till brottet och därmed rättvisa. Vi har även valt att presentera begreppen allmänprevention, vedergällning och individualprevention under kapitel 2.3.2.

2.3.1 Propornalitet och rättvisa

Det svenska påföljdssystemet har som utgångspunkt att straff i första hand ska bestämmas utifrån brottets svårighet och utifrån detta även framgå dels vilka handlingar som är förbjudna och vad konsekvenserna ska bli för den som bryter mot ett straffbud, vilket sammanfattas som proportionalitetsprincipen. Det innebär att straffet bör stå i propornalitet till brottets allvar vilket i praktiken betyder att straffet i alla dess former skall bestämmas utifrån vad gärningspersonen förtjänar (Asp & Ulväng 2016 s. 66.). Principen utgår också från att det ska råda propornalitet mellan det mål man söker och de medel som används för att nå det specifika målet. På så sätt blir det en form av propornalitet där mål och medel står emot varandra och därmed får åtgärderna (medlet) inte vara för drastiska om inte målet i sig kräver det (Asp & Ulväng 2016 s. 67.).

Rättvisa är ytterligare ett begrepp av stor betydelse inom propornalitetsprincipen. Rättvisa betyder således att en tillämpning av regler ska falla lika på alla individer och att ingen enskild ska sättas utanför eller över den rådande regeln. Straffrabatten erbjuder förmåner för unga vuxna lagöverträdare som egentligen inte lagen i sig erbjuder vilket i teorin kolliderar med kravet på att brottet ska stå i proportion till brottets allvar (Asp & Ulväng 2016 s. 67.).

2.3.2 Individ- och allmänprevention

Straffteorier kan delas upp i absoluta och relativa straffteorier, som sedan kan delas upp i en så kallad tredelning; individualprevention, vedergällning samt allmänprevention. I de absoluta straffteorierna tillhör vedergällning då syftet avser att rättvisa ska skipas och straffet i sig har inget riktigt syfte mer än att brottet ska stå i proportion till gärningens allvar och därmed är straffets funktion att upprätthålla rättvisa. I de relativa straffteorierna talas det om allmänprevention och individualprevention som innefattar att straffet ska uppfylla ett syfte. Dessa två begrepp utgår från att straffets syfte gynnar ett praktiskt ändamål. Med det sagt menar de allmänpreventiva effekterna att straffets uppgift är att hindra allmänheten från att begå brott, i första hand genom dess avskräckande verkan men också utifrån individualprevention som anser att straffets uppgift i första hand handlar om den enskilde brottslingen, att förhindra den från att begå nya brott (Andersson & Nilsson 2017 s. 150.). Allmänprevention är tänkt att verka på en makronivå, det vill säga en samhällelig nivå som berör en större del än dess motsatt, mikronivå. Centralt för allmänprevention är dess allmänpreventiva effekter som är byggda på en relativ straffteori som syftar åt att i rättssystemet och straff i sig ska leda till lägre brottslighet genom just avskräckning (Andersson & Nilsson 2017 s. 40.). Individualprevention syftar också åt en avskräckande effekt men på en mikronivå som berör människor på en individuell nivå. Teorin om individualpreventionen och dess mest basala syfte är att lära den enskilde brottslingen att inte begå ytterligare brott genom bestraffning efter att en kriminell handling har begåtts. Det är även värt att nämna att individualprevention i stora drag handlar om brottsminskande effekt av påförandet av olika straff på individen, vilket i sin tur kan delas upp i tre kategorier. Inkapacitering är den första kategorin som står för den brottsminskade effekt som följer av att ha personer inlåsta. Behandling är andra kategorin som verkar åt att behandla brottslingen i form av att försöka göra brottslingen frisk från sitt kriminella beteende. Sist presenteras den mest omtalade kategorin, avskräckning. Ideologin är att straffet ska få personen att avstå från att begå kriminella handlingar och överträdelser igen (Andersson & Nilsson 2017 s. 10.)

2.4 Brottsstatistik för unga vuxna

Brottslighet bland unga är ett omtalat fenomen i diverse forum. Media har uppmärksammat unga vuxnas avvikande beteende med fängslade rubriker som gör ämnet omtalat och inte minst efter att utredningen (SOU 2018:85.) tillsattes. För att kunna jämföra svart på vitt hur den faktiska ungdomsbrottsligheten har sett ut i förhållande till hur den ser ut idag har vi valt att

presenteras statistik från BRÅ. Statistik för att kunna kartlägga hur brottsligheten faktiskt ser ut för unga vuxna idag.

Statistik presenterad av BRÅ visar hur många domar som fick huvudpåföljd sluten ungdomsvård. 78 domslut till sluten ungdomsvård var antalet år 2017, jämfört med 2016 då 84 fall resulterade i sluten ungdomsvård. Det är en minskning med sex beslut eller procentuellt räknat, en minskning med sju procent. Blickar vi tillbaka till statistikens start, år 2008, har domslut med sluten ungdomsvård minskat med hela 15 beslut och procentuellt räknat, en minskning på 16 procent (BRÅ 2017 s. 33.). I en annan rapport framtagen av BRÅ framkommer det dock att unga är överrepresenterade bland misstänkta och även på antalet lagföringar. Trots detta har det skett en minskning de senaste tio åren, där enligt BRÅs statistik visar på att den sammanlagda minskningen är hela 11 procent för lagförda brott och misstänkta gärningspersoner (BRÅ 2012.). Intressant statistik som är relevant för vår uppsats är risken för återfall då vår tidigare forskning bland annat tar avstamp i hur unga påverkas av att befinna sig i en inlåst miljö, vilket vi även presenterar vidare i kapitel 3.2 straff och återfall. Likaså presenterar BRÅ en rapport gällande risken för återfall. Återfall visar sig öka för de unga vuxna lagöverträdare som dels haft kontakt med rättssystemet och även de som har dömts till frihetsberövande påföljder (BRÅ 2018 s. 15.). Inte bara den unga åldern är att ta hänsyn till i frågan om varför unga har större tendens till att begå brott och bryta de rättsliga normerna. Sammanfattningsvis är statistiken som presenteras ovan intresseväckande då den visar på att ungdomsbrottsligheten inte har ökat såldes råder ingen konsensus mellan utredningen, statistiken och den tidigare forskningen.

2.5 Syfte

Vårt intresse för unga och straff har följt oss under hela studietiden. När utredningen angående slopande av straffrabatten (SOU 2018:85) publicerades i slutet på förra året väcktes vår nyfikenhet angående detta. Frågor om strafflagstiftning för unga har sedan länge varit en aktuell samhällsfråga och åsikter dras åt diverse håll. Det kan ses som att samhällets står vid ett historiskt vägskäl där behandlingsideologin nu står i konflikt med att unga vuxna lagöverträdare bör straffas hårdare. Vi väljer att avgränsa oss till och uppmärksamma vilka uppfattningar och sociala normer som råder bland de yrkesgrupper som aktivt arbetar med unga kriminella. Vi kommer även undersöka den eventuella påverkan som kan komma att ske om utredningens förslag träder i kraft utifrån allmän- och individualprevention. Genom att förankra den

insamlade datan från de kvalitativa intervjuerna med det teoretiska ramverket, den tidigare forskning och den rättsliga bakgrunden om ämnet kommer vi kunna bringa klarhet i de frågor vi tar oss an. På så sätt kan vår uppsats bidra med ny, spännande och modern forskning i en högst aktuell samhällsfråga.

2.6 Frågeställning

- Hur kan den eventuella borttagningen av straffrabatten komma att påverka unga vuxna lagöverträdare utifrån allmänprevention- och individualprevention?
- Vilka normer existerar angående en borttagning av straffrabatten bland specifikt utvalda yrkesgrupper som arbetar med samhällets unga vuxna lagöverträdare?

Syftet är inte att få svar på hur verkligheten ser ut utan lyfta viktiga nyckelpersoners åsikter och kombinera det med det material vi skaffat oss under uppsatsens gång. Frågeställningarna är formulerade på så sätt att yrkesgruppernas uppfattningar ska kunna generera i nya perspektiv till vårt syfte med studien.

2.7 Rättssociologisk relevans

Rättssociologi handlar om kunskap om samhällets normer och rättsliga regler och man talar om rätten och samhället som ett tvärvetenskapligt perspektiv inom rättssociologisk studie (Baier, Nafstad & Svensson 2018 s. 11.). Det är också till viss del vetenskapens utveckling relaterad till samhällsutveckling och samhällets behov (Hydén 2002, s. 8). Rättssociologi studerar samhällets förändring och samhällets behov av lagar och regler som kan behöva anpassas till lagstiftning. Då strafflagstiftningen är en viktig del av samhället och att det eventuella avskaffandet av straffrabatten för unga vuxna kan komma att beröra både rätten och samhället anser vi att detta ämne är av hög rättssociologisk relevans. Detta då dels lagen, som den ser ut idag, och dels de förutspådda effekterna av en lagändring hade kunnat komma att influera och ha påverkan för dels individer i samhället i den berörda åldern, men dels för samtliga individer i övrigt åldersspann som tillsammans representerar samhället. I uppsatsen kommer utvalda yrkesgrupper komma till tals med fokus på vad de anser är samhällets behov av ett ingripande mot unga vuxna lagöverträdare, vilket kommer sättas i förhållande till utredningens förslag (SOU 2018:85.) och därmed kunna utläsa eventuell påverkan och diskrepanser. Ur ett rättssociologiskt perspektiv är det också av hög relevans att kritisera, fånga upp rådande normer

och förståelser samt uppfattningar av minoriteten som i denna uppsats inte inkluderar beslutstagarna i samhället utan relevant utvalda yrkesgrupper.

2.8 Avgränsningar

Vi valt att enbart fokusera på unga vuxna i åldern 18-20 år eftersom det är den åldersgruppen som kommer påverkas av straffrabattens avskaffande. Vi kommer under uppsatsen gång använda oss av ordet “unga vuxna lagöverträdare” när vi åsyftar åldersgruppen 18-20 år. Uppsatsen begränsas även till svensk rätt då det är den svenska lagstiftningen gällande straffrabatt som studien syftar åt och därmed är det av icke relevans att undersöka straffrabatt på ett internationellt plan. Dock kommer tidigare forskning grundas utifrån både ett nationellt och ett internationellt perspektiv då den tidigare forskningen inom Sverige är begränsad. Det finns även en viss avgränsning rörande de intervjupersoner som är utvalda. Vi kommer enbart intervjua sakkunniga i tron om att få deras professionella utlåtande.

3. Tidigare forskning

Innan den tidigare forskningen presenteras har vi valt att redogöra för hur unga särbehandlas i rättssystemet då straffrätten och den svenska doktrin är en del av den kunskapskälla som finns inom fenomenet ungdomsbrottslighet. Vi är medvetna om att det inte är tidigare forskning men vi väljer trots detta att presentera kapitel 3.1 för att bringa klarhet i hur unga särbehandlas i det svenska rättssystemet. Därefter kommer den tidigare forskningen ge kunskap om hur unga påverkas av stränga straff då det är det som utredningen (SOU 2018:85.) föreslår. Den tidigare forskningen kommer utgöras av en kunskapsöversikt genom en sammanställning av ett antal artiklar. Sökmotorerna som använts är Lubsearch och Google scholar. Samtliga artiklar är peer reviewed och sökorden vi använt oss av är *Sociology of Law*, *Recidivism*, *Youth crime*, *Youth custody*, *Prison*, *Unga lagöverträdare*, *Straff*, *Young offenders*. Nedan kommer vi först att presentera ungas särbehandling i rättssystemet för att sedan gå vidare till att presentera tidigare forskning.

3.1 Ungas särbehandling i rättssystemet

De två grundläggande principerna rörande att alla ska behandlas lika inför lagen och att straffet ska utformas i proporsionalitet till brottets allvar är inte alltid möjligt att tillämpa i frågan om ungdomar som lagöverträdare. Den bakomliggande tanken till detta är att ungdomar ska hållas

utanför kriminalvården och istället ska stötts av sociala myndigheter, var ingripande ska ske med stöttning av SoL eller LVU. Samhället ska därav använda sig av mer lämpliga åtgärder för att förstå bakomliggande orsaker till varför brottet från första början begicks. Att ungdomars biologiska utveckling inte är fulländad förens ett par år in i 20-årsåldern är vetenskapligt bevisat och varför just 18 år valdes som myndighetsålder är för att nervsystemet till stora delar anses vara tillräckligt utvecklat inom biologins forskning. Ungdomsåldern är dock en period när individen går från att vara barn till att bli vuxen och därav kan uppfattas ha en outvecklad ansvarsförmåga som gör det svårt för den unga att sälla bland intryck, brist på att kunna sätta sig in i andra personers lidande, förmåga att motstå gruppträck samt förmågan att kontrollera impulser. Därav går det inte att förvänta sig att unga personer ska agera och upprätthålla social ordning på samma sätt som en vuxen (Jareborg & Zila 2017, s. 155.). I rättssystemet synvinkel anses i vissa fall en 18-åring vara vuxen således att hen är myndig och har samma rättigheter som en vuxen men i fråga om straffmätning anses den unga vuxna inte vuxen nog att kunna ta ansvar för sina handlingar på samma sätt som en person som fyllt 21 år. Det finns en form av socialt ansvar för dessa unga vuxna på så sätt att enligt LVU hellre vårda den unga från ett kriminellt beteende än att straffa med inkapacitering, detta för att skydda den ungas hälsa och utveckling (Andersson & Mattsson 2011 s. 53.).

I frågor såsom vad ungdomar gör och vad de faktiskt borde göra uppstår en spänning mellan den yngre och den äldre generationen som i många fall inte delar samma uppfattning om hur samhället reagerar på ungdomars beteende (Andersson & Mattsson 2011, s. 22.). Samhällets reaktioner på ungdomars icke normföljande, och i vissa fall kriminella beteende, handskas med vårdinsatser inom socialtjänsten eller i vissa fall påföljder inom kriminalvården. Det finns även en spänning i uppfattningen om vård eller straff är rätt väg att gå samt mellan stödjande åtgärder eller kontroll. Spänningen som uppstår är å ena sidan en uppfattning av att ungdomarna bör bära det fulla ansvaret för sina handlingar och å andra sidan en uppfattning av att ungdomar med problem är offer för olika riskfaktorer och därmed behöver stöd eller hjälp (Andersson & Mattsson 2011, s. 23.). Utifrån Nordlöfs beskrivning (2005 s. 159.) om straffrättens principer gällande unga vuxna lagöverträdare och kritiken som utredningen (SOU 2018:85.) fått blir ungas särbehandling i rättssystemet ytterst aktuellt.

3.2 Straff och återfall

Under detta kapitel introducerar vi tre utvalda artiklar som är kopplade till temat straff och återfall. I den första forskningsartikeln *Recidivism Among Young Males Sentenced to Prison and Youth Custody* (2010) utförde Tove Pettersson en studie i Sverige mellan åren 1999 till 2003, efter att lagen om sluten ungdomsvård trädde i kraft år 1998 (SFS 1998 s. 603.). Målet med studien var att jämföra unga män och deras risk till återfall i brott. Den ena gruppen var placerade i fängelse år 1991-1998 och den andra gruppen hade blivit dömda till sluten ungdomsvård mellan åren 1999-2003. Datan över brottslighet som samlats in har hämtats från lagföringsregistret och sedan följts upp tre år efter den första lagföringen till sluten ungdomsvård eller fängelse (Pettersson 2010, s. 152.). Jämförelsen mellan de två grupperna fokuserade på att registrera återfall bland dels grupp ett, de som blivit dömda till fängelse och dels grupp två som blivit dömda till sluten ungdomsvård. En av de ledande frågeställningarna som tas upp i rapporten är: *finns de några skillnader i återfall av de som är dömda till fängelse respektive de som är dömda till ungdomsvård?* (Pettersson 2010 s. 152.). Återfallen mäts inom en treårsperiod efter den ursprungliga åtgärden och innefattar överlappande perioder. Det betyder således att återfall i fängelsegrupperna mäts under åren 1991-2003 och gruppen som dömts till sluten ungdomsvård mellan 1999-2006 (Pettersson 2010 s.157.).

Resultaten visar att det finns skillnader gällande återfall till brott mellan grupperna i lagföringar totalt och gruppen som dömts till sluten ungdomsvård återfaller i större utsträckning. Skillnaderna av återfall i brott bland dem som dömts till fängelse respektive sluten ungdomsvård kan förklaras av tyngre tidigare belastningar hos dem som dömts till sluten ungdomsvård. Det existerar en skillnad mellan de två grupperna men det är mer komplext än så (Pettersson 2010 s. 166.). Sammanfattningsvis är det således en möjlighet att den ökade strafftiden har en negativ inverkan på återfall i brott.

I den andra artikeln, *Views From the Inside: Young offenders' Subjective Experiences of Incarceration* (Ashkar, J.P., Kenny D.T. 2007) beskrivs en studie som undersökte hur 16 ungdomar upplevde sin tid på ett säkerhetsfängelse (Ashkar & Kenny 2007 s. 587.). Den politiska ideologin i studien syftar åt att förövarnas bör straffas i propornalitet med överträdelsens allvar. Dock med åtanke att förbrytaren dels ska rehabiliteras från att begå avvikande beteende igen och dels verka avskräckande genom inkapacitering och även på så sätt skydda resterande medborgare genom att göra förbrytarna oförmögna att begå ytterligare brott

(Ashkar & Kenny 2007 s. 584.). Studien poängterar dock vikten av rehabilitering för unga vuxna lagöverträdare för att på ett lämpligt sätt inte hindra ungdomarnas biologiska utveckling av framförallt hjärnan (Ashkar & Kenny 2007, s. 584.). Genom att intervjua de unga lagöverträdarna fångades deras erfarenhet och upplevelser upp. Frågan "*Hur har upplevelsen i fängelse påverkat dig*" ställdes (Ashkar & Kenny D.T 2007, s. 588.). Frågeställningen gällande upplevelsen att vara frihetsberövande genererade i känslor såsom rädsla, stress, frustration, ilska, ensamhet, skuld och skam.

Slutsatsen av studien var att fångarna präglades av fängelsekulturen som bestod av mobbning, känsla av att känna sig förminskad men också en brist i arbetet gällande deras rehabilitering och återanpassning tillbaka till samhället (Ashkar & Kenny 2007 s. 589.). Det visade sig finnas ett antal faktorer som med stor sannolikhet bidrar till att höga återfallsrisker. Dessa är bland annat främjandet av ett antisocialt liv som frihetsberövande, bristen på rehabiliterande program samt brist på avskräckande beteende som istället bidrog till att ungdomarna upplevde fängelsekulturen och miljön som en plats för tidsfördriv innan de fortsätter en kriminell livsstil på andra sidan (Ashkar & Kenny. 2007 s. 595.).

En tredje artikel som berör temat återfall är *Criminal careers of young adult offenders after release* (Giebel & Hosser 2012 s. 411.). Studien undersöker hur unga brottslingar hanterar sin tid efter frisläppandet. Detta genom att göra intervjuer under tiden de unga satt fängslade och uppföljande intervjuer kontinuerligt efter frisläppandet. Slutligen gjordes en kartläggning över tidsintervallet mellan frisläppningen och återfall (Giebel & Hosser 2012 s. 411.). 2405 unga förbrytare intervjuades i åldern 14-21 år och kategoriseras in i tre olika grupper som resultatet av vilken karaktär de hade och skulle komma ha som förbrytare. Den första gruppen som presenteras består av 38 procent. Dessa 38 procent beskrivs som enstaka förbrytare där omständigheterna och tillfället har varit bidragande faktor till att brottet genomgåtts. Dock är det hela 75 procent av de 38 procent som tillhör kategorin som dömts för dråp. Kategori nummer två representeras av 51,4 procent och är därmed den största gruppen. Denna grupp beskrivs som tungt kriminella som bryter mot lagar ganska så omedelbart efter straffet har avtjänats. Av dessa 51,4 procent är 90,5 procent dömda för mindre brott som är rationellt valda handlingar, därav döms dessa individer också till kortare men upprepade fängelsestraff (Giebel & Hosser. 2012 s. 412.). Den tredje och sista gruppen är också den minsta gruppen. Tio procent av de totalt intervjuade hamnade i grupp tre där återfallsrisken bedöms att vara hela 98 procent.

Dessa kriminellas beteende anses vara ett resultat av den biologiska utvecklingen som skett i samband med frihetsberövningen (Giebel & Hosser 2012 s. 413.).

Slutligen framkommer det av denna studie att eftervård av före detta förbrytare är nödvändigt för att undvika fortsatt kriminell karriär. Någon form av eftervård hade enligt Giebel och Hosser varit framgångsrikt framförallt hos de unga förbrytarna för att få hjälp in i en stabil social miljö och jobbmöjligheter. Det ska tilläggas att studien är baserad på unga vuxna lagöverträdare från olika anstalter i Tyskland. (Giebel & Hosser 2012 s. 413.).

3.3 Inkapacitering av unga vuxna

Under detta kapitel kommer vi göra en presentation av ytterligare ett tema som berör den tidigare forskningen nämligen inkapacitering av unga vuxna. Denna vetenskapliga forskning heter *The Effects of Prison Sentences on Recidivism* (Cullen, Gendreau & Goggin 1999.). Fängelse och andra former av sanktioner inom rättssystemet har varit en ledande metod för att kontrollera kriminalitet och kriminellt beteende. Att använda sig av sanktioner och stränga sådana ska visa lagöverträdaren att brott inte lönar sig. Det finns dock skilda tankar kring effekterna om sanktioner i synnerhet fängelsestraff (Cullen, Gendreau & Goggin 1999 s. 4.). I denna översikt av tidigare forskning kommer vi gå in på tre tankeskolor angående effekterna av fängelsestraff skrivna av Cullen, Gendreau & Goggin (1999).

Denna första tankegång kallas för *prison as punishment* och grundar sig i att erfarenheten eller upplevelsen av att sitta i fängelse ska fungera avskräckande och har utformats till en teori kallad *deterrence theory*. Teorin innebär att om individen upplever att sanktionen i sig är så pass allvarlig kommer de sedan avstå från att begå kriminella handlingar i framtiden. Om tiden i fängelset är så pass nedbrytande och påfrestande kommer den psykologiska påfrestningen göra att individen avstår från brottslig verksamhet efter tiden i fängelset. Denna teori syftar till allmänprevention då den ska avskräcka andra från att begå brott samtidigt som den syftar till att individen som blivit dömd och fängslad inte ska hamna i återfall. Fängelse har här helt enkelt en preventiv effekt på kriminalitet (Cullen, Gendreau & Goggin 1999 s. 4-6.). Den andra tankegången beskrivs som *school of crime*. Denna tankegång jämfört med *prison as punishment* är att fängelse inte har en preventiv effekt på kriminalitet. Inom denna teori har inte fängelse en avskräckande effekt utan snarare tvärtom. Dessa förespråkare menar på att om unga förbrytare av ringa slag blandas med förbrytare av det tyngre slaget så skolas de yngre in i kriminaliteten.

Fängelse gör att de intagna blir psykiskt förstörda på grund av den destruktiva fängelsemiljön vilket leder till en negativ effekt när de ska återanpassas in i samhället igen. Den negativa effekten är en sannolik följd av att återvända till brott (Cullen, Gendreau & Goggin 1999 s.7.). Denna sista synen förhåller sig emellan de två förstnämnda och innebär sammantaget att effekterna i fängelserna är minimala och kallas i forskningen för *Minimalist/interaction school*. Å ena sidan kan fängelse ha en stor effekt på den intagne å andra sidan kan den ha en mindre effekt på den intagne. Förespråkare inom denna skola menar att beteende som kan ses i fängelse är liknande det beteende som infann sig innan fängelset. Ett begrepp som använts för att förklara detta är *psychological deep freezes* (Cullen, Gendreau & Goggin 1999 s. 8;9.). De förhåller sig också till att försöka bearbeta fram ett normalt beteende under vistelsen i fängelset istället för att försöka tvinga bort det avvikande beteende som i vissa fall kan vara kontraproduktivt och inte effektivt (Cullen, Gendreau & Goggin 1999 s. 9.).

En annan artikel för temat inkapacitering av unga vuxna heter *Open custody för criminal youth hold back re-offending* (2017). Något som kan skilja sig aningen på de nordiska länderna jämfört med övriga länder är de nordiska ländernas syn på mänskligheten och individens behov när förövaren ska straffas (Pettersson 2017 s. 396.). I artikeln *Open custody för criminal youth hold back re-offending* beskrivs det att Sveriges svar på vart ungdomar som ska installeras är ungdomshem som leds under socialtjänsten och inte kriminalvården. Detta med hänsyn till Barnkonventionen om barns rättigheter där det tydliggörs att fängelse för barn ska undvikas så långt som möjligt, dock ska det poängteras att många av ungdomshemmen i Sverige är säkra institutioner och är därmed låsta (Pettersson 2017 s. 396.). Samtidigt som det är positivt att hålla ungdomar utanför fängelse, för att undvika att de smittas av andra intagnas fängelsekultur, så är ungdomshem kanske inte helt optimala. Sedan ungdomsfängelse infördes har fler dömts till ungdomsvård och en del av dessa upprepade gånger. Pettersson skriver att det kan vara så att ungdomshem som sanktion inte uppfattas och tas på lika stort allvar som ett fängelsestraff hade gjort. I artikeln genomfördes en kvantitativ undersökning som undersökte vad de viktigaste variablerna är för att undvika återfall och stängda institutioner. Undersökningen gjordes utifrån brottsstatistik och journaler från före detta dömda ungdomar (Pettersson 2017 s. 270.). En betydande variabel är att i största mån placera ungdomar i öppna anstalter då det bevisats att de ungdomar som installerats på öppna anstalter har lättare att återanpassa sig efter frisläppningen. Att öppna enheter och anstalter är av stor vikt konstaterades även i Petterssons kvalitativa intervjuer både av personal samt de intagna som upplevde en inre stress när de blivit inlåsta. Öppna institutioner möjliggör också kontakt med omvärlden för ungdomarna, såsom besök av

familj och vänner som är betydande för ungdomars psykologiska välmående. (Pettersson 2017 s. 271.).

Avslutningsvis menar Pettersson att öppna anstalter är en betydelsefull miljö för unga dömda då de med stor sannolikhet inte riskerar att hamna i en lika nedbrytande miljö som ett fängelse faktiskt är och på så sätt få uppleva positiva frisläppningar med låg återfallsrisk (Pettersson 2017 s. 269.).

3.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Valet av den tidigare forskningen är relevant för vår uppsats eftersom vi vill studera de yttring som kan uppkomma om straffrabatten slopas då straffen för unga vuxna kan komma att bli strängare. Vad vi kan utlösa av den tidigare forskningen är att det är problematiskt att behandla unga vuxna i fängelse och att hårdare straff inte nödvändigtvis behöver vara positivt. Nedan sammanfattar vi ungas behandling rättssystemet tillsammans med den tidigare forskningen.

Utifrån de tre valda artiklarna kopplade till temat straff och återfall utläses en del gemensamma faktorer. Något som fångas upp i två av tre artiklar är vikten av möjligheten till eftervård för den unga vuxna lagöverträdaren. Detta för att inte riskera en fortsatt kriminell karriär och därmed inte riskera att återfalla. I två av tre artiklar poängteras den negativa inverkan som ökad strafftid har på den unga vuxna lagöverträdaren. En negativ påverkan dels för individens egna känslor och välmående och det visar dels på att längre strafftid kan vara en av flera bidragande faktorer till inverkan på återfall. I en av artiklarna redogörs vikten av att rehabilitera ungdomen för att inte på något sätt kunna riskera att hindra ungdomens biologiska utveckling.

Fängelsets påverkan på unga intagna är det andra temat. Utifrån denna tidigare forskning kan vi utläsa å ena sidan att stränga sanktioner genererar en positiv slutgiltig effekt då det är så pass psykiskt nedbrytande att vara inlåst vilket kommer vara positivt bidragande på så sätt att individens kriminella handlingsmönster bryts ner och inte upprepar sig. Å andra sidan att fängelsemiljöer är en destruktiv miljö som inte är positivt för unga då den negativa miljön inte är gynnsam vid frisläpp och när individen ska återanpassas till samhället. Andra artikeln redogör för de positiva effekterna av att döma unga vuxna till öppna ungdomshem då vikten av kontakt med omvärlden poängteras samt statistiken som visar på att unga som suttit på öppna anstalter lättare kommer tillbaka till samhället. Trots detta beskrivs det i båda artiklarna att

lättare straff kan ha en negativ inverkan på den unga vuxna då det inte alltid uppfattas som straff nog och därmed inte tas på tillräckligt allvar, vilket i sin tur kan vara bidragande till återfall och den önskade effekten av ett stopp på en fortsatt kriminell utveckling inte uppnås.

4. Teoretiskt ramverk

Vårt teoretiska ramverk kommer behandla *normer* och *the gap problem* utifrån ett rättssociologisk perspektiv. Vi kommer att beröra sociala normer, rättsliga normer samt diskrepansen mellan de sociala normerna och rättstillämpningen. Båda teorierna är rättssociologiskt relevanta, vilket vi kommer visa på i analysen och använda som en stabil grund för vår analys.

4.1 Normernas olika dimensioner

Det finns diverse föreställningar angående normer och definitioner av normer i den samhälleliga och rättsliga kontexten. Det är ett komplext ämne och det råder inte någon klar enighet om vad normer innebär, dock finns det en någorlunda konsensus om själva kärnan i fenomenet normer (Baier & Svensson 2009 s. 82.). Normer föreskriver beteende, skapar en ordning i det sociala livet och styr handlingar vilket utgör en av grunderna till det vi kallar samhället och är av betydelse i rättssamhället (Baier, Nafstad & Svensson 2018 s. 96.). Normerna som är relevanta för vår uppsats är för det första de sociala normer som har sociala sammanhang som objekt och riktar sig indirekt mot andra människor. Såsom vilka vi är, vilken grupp vi tillhör, vad vi uttrycker för åsikter, Dessa normer har en stor betydelse för vår sociala sammanhållning. Om någon bryter mot dessa normer kan en känsla av förnärmlse eller upprördhet uppstå (Baier och Svensson 2009 s. 85.). För det andra är rättsliga normer av intresse att beskriva under teoretiskt ramverk då de är en del av den verklighet vi lever i och skapar. Rättsregler är normer som har fått upphöjd status och som straffrätten i Sverige består av (Hydén & Hydén 2012 s. 155.). Då en del av vår frågeställning är att undersöka vilka uppfattningar och normer som råder bland yrkesgrupperna, är det relevant att ha med normer från det rättsliga och det samhälleliga perspektivet.

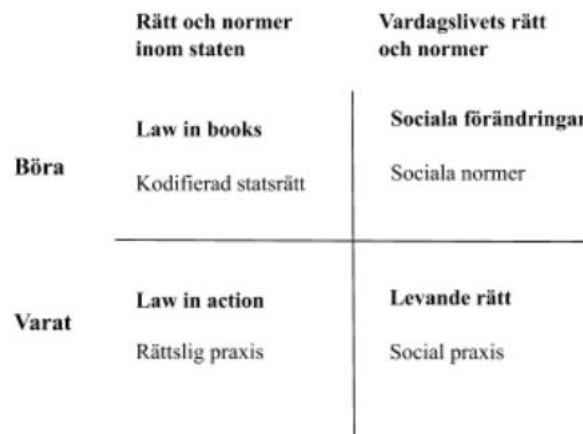
Normer är en uppfattad förväntning som individer har och varierar beroende på kontext. När man studerar normer ur en empirisk synvinkel måste man kunna beskriva hur normer är uppbyggda och vad som omfattar själva normbegreppet (Baier Svensson 2009 s. 115.). Det

finns en normmodell som beskriver hur normer och människan är starkt sammanvävda (Hydén 2009 s. 17.). Människan ser verkligheten och gör övervägande om verkligheten utifrån social fakta. Utifrån det formuleras en handlingsanvisning där innehållet omfattar hur människor ska handla gentemot varandra. Om detta inte följs inträffar det ofta en sanktion av något slag (Baier & Svensson 2009 s. 116.). Sanktionen kan inom det rättsliga området röra sig om straff på grund av en lagöverträdelse och inom den samhälleliga kontexten röra sig om social utanförskap på grund av det avvikande beteendet som skiljer sig från gruppen (samhället). Normer har också en relation till verkligheten och när man ska beskriva normer finns det skäl att beskriva den verklighet som människorna lever i (Baier & Svensson 2009 s. 117.). Världen består av olika individer och även olika institutioner vilket gör att det uppstår skiljaktigheter när det kommer till synen på verkligheten. Normer spelar då en stor roll och har fler viktiga funktioner i samhället. Normer ger upplysning om och säger till vad människor ska göra, vilket innebär att det finns en tydlig infallsvinkel gällande social kontroll. Social kontroll infinner sig när en förbindelse mellan människor uppstår. Denna förbindelse gör att människor upplever en känsla av solidaritet (Baier & Svensson 2009 s. 162.). Vidare kan man koppla den solidariteten och sociala kontrollen när det gäller förhållande till rätten. Då talar man om de gemensamma och kollektiva ståndpunkterna i moraliska frågor utifrån det allmänna rättsmedvetandet. Begreppet *det allmänna rättsmedvetandet* är dock svårt att definiera (Baier & Svensson 2009 s. 162.). Baier och Svensson beskriver att begreppet förknippas med den allmännas syn på lagstiftning och dömande samt diskussion kring huruvida lagstiftning och rättstillämpning står i förhållande med allmänhetens uppfattning om vad som är korrekt eller inte (2009 s. 162.). Inkluderar man rättsliga regler i normbegreppet blir det ett tydligt system av normer som kan betraktas som stora samhälleliga system. Rätten är ett exempel på ett sådant system lika väl som straffsystemet i Sverige (Baier & Svensson 2009 s. 161.). De rättsliga normerna kan förklaras som normer som anses vara förbjudna och inte bara avvikande. Som beskrivet i bakgrunden under teoretiska begrepp består straffrätten i Sverige av lagar och regler som är rättsliga normer. Utifrån dessa rättsliga normer skapas det olika dimensioner i samhället som skiljer sig åt från sociala normer. Detta gör att det kan skapas en obalans, delvis ett glapp, mellan varat och börat i förhållande till de rättsliga och sociala normerna (Hydén 2009, s. 20-21.).

4.2 The gap problem

Ovan presenteras teorier för sociala och rättsliga normer och dess roll i samhället. Anledningen till att vi valt att ha med det som teoretiskt ramverk tillsammans med *the gap problem* är att

dessa tillsammans är relevanta ur ett rättssociologiskt perspektiv och för vårt syfte med uppsatsen. Utifrån rättssociologins byggstenar kan sociala och rättsliga normer härledas ur dessa, likaså the gap problem (Baier, Nafstad & Svensson 2018, s. 13-14.). När man vill använda sig av normer som analysmodell kan *figur 1* vara till hjälp för att förstå samhällliga normer gentemot lagstiftning och rättstillämpning (Dahlstrand & Svensson 2014 s. 27.).

(Figur 1: Modell över rättssociologins fyra byggstenar)

Frågan om huruvida det sociala och det rättsliga samspelar eller inte har kallats för the gap problem och har under lång tid varit ett givet tema i rättssociologiska diskussioner (Baier, Nafstad & Svensson 2018 s. 89.). The gap problem är skillnaden mellan rätten som rättskällor respektive de handlingar som faktiskt vidtas i samhället, utanför rätten. Det är en avvikelse mellan formell lag och lagarna som människor följer i sin vardag. Det är också en avvikelse mellan den formella lagens löfte och intentioner och dess faktiska effekter - lagens inverkan på det sociala förhållandet. Kort sagt det finns således en diskrepans mellan rätten och verkligheten (Baier, Nafstad & Svensson 2018 s. 89.). Det klassiska sättet av the gap problem kan ses ur två perspektiv. Det första perspektivet innebär en diskrepans mellan *law in books*, som är den formella rätten, och *law in action*, som kan beskrivas som den levande rätten (Baier, Nafstad & Svensson 2018 s. 89.). Det andra perspektivet berör diskrepansen mellan statsrätten och de regler som människor följer i sin vardag. Detta sker genom att de sociala normerna ändras hela tiden vilket rättsregler inte gör i samma utsträckning (Baier, Nafstad & Svensson 2018 s. 89.). Således är det brist på harmoni mellan lagen som den formella ordningen och normativiteten som finnes i den informella rätten och de sociala normerna. The gap problem är visserligen skapat för gällande rätt och kan vara aningen problematiskt då lagförslaget vi studerar inte ännu

trätt i kraft. Betydelsefullt att ha i åtanke är att gällande rätten är rörlig och styrs på nationellt plan med direktiv från bland annat EU. Det betyder att det inte kan representera law in books på ett konkret plan. Dock anser vi att en tolkning av modellen (*se figur 1*) ur en kriminalpolitisk synvinkel inte nödvändigtvis behöver vara så fyrkantigt. Dels då de sociala normerna är en del av lagförslagets uppkomst och dels att det går att utläsa ett avstånd mellan varat och börat. När det gäller varat och börat så menar också Baier (2013 s. 59;60) att normen utgörs av två egenskaper. Dels som normerns böra, dels normerns vara. På så sätt kan normer beskrivas av två sidor där ena sidan utgör hur normerna fungerar i verkligheten och andra sidan hur det är tänkt att det ska fungera i teorin. Genom att använda oss av dessa två teoretiska ramverk, normer och the gap problem, kan vi undersöka den eventuella påverkan på slopande av straffrabatten samt de existerande normerna som finns bland yrkesgrupperna.

5. Metodbeskrivning

Den metod som är mest lämpad utifrån vårt syfte och våra frågeställningar i uppsatsen är en kvalitativ metod kompletterat med en kunskapsöversikt av tidigare forskning. För att kunna besvara frågan om den eventuella påverkan som kan tillkomma utifrån ett allmänpreventivt och individualpreventiv perspektiv om straffrabatten slopas är att dels undersöka hur straffsystemet ser ut nu och ta del av tidigare forskning inom ämnet dels göra en kvalitativa studie med utvalda yrkesgrupper för deras professionella erfarenheter av att arbeta med unga vuxna lagöverträdare. Anledningen till att vi inte valde att göra en kvantitativ undersökning bottnar i att vi ville få djupare svar i det ämnet vi berör. Vårt fokus kommer således inte ligga på att mäta frekvens eller förekomst utan fenomenets innebörd och betydelse samt beskrivningar och ordval, därav blev valet en kvalitativ forskning (Bryman 2018 s. 454;458.). Vi är medvetna om att de beskrivningar som finns och som skiljer sig åt gällande kvalitativ forskning är en av orsakerna till att de som forskar finner en osäkerhet i beskrivning av den kvalitativa metoden under studiens gång (Bryman 2018 s. 344.). Vi vill vara tydliga med att vi har, utifrån olika metodböcker, tolkat kvalitativ forskning på det sätt vi anser vara mest lämpad för vår studie. Kunskapsöversikten som består av den tidigare forskningen, som vi beskrev ovan, kommer också vara aktuell för vår metod då vi kommer ta avstamp i den tidigare forskningen när teman ska utläsas under kodningen samt jämföra resultatet med forskningen som finns.

5.1 Kvalitativ intervju

Jan Trost beskriver tydligt i sin bok *kvalitativa intervjuer* (2010 s. 25.) att i en kvalitativ intervju kan forskaren få fram mycket rikt material i vilket man kan finna många åsikter, mönster, intressanta skeenden och mycket annat. Utifrån den beskrivningen och vårt mål med intervjuerna är det acceptabelt att den intervjuade svävar ut i sina svar då vi vill få kunskap om vad just intervjupersonernas uppfattningar är. Detta bidrar också till att vi förhoppningsvis kommer få fylligare svar på våra frågor. Genom att följa en intervjuguide (*se bilaga 1*) kommer vi styra frågorna efter vad vårt syfte med intervjun är. Dock kommer vi i de fall det behövs gå ifrån intervjuguiden för att ställa uppföljningsfrågor på det den intervjuade har svarat (Bryman 2018 s. 414;419.).

5.1.1 Semistrukturerad intervju

Vi har valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer. I intervjuguiden (*se bilaga 1*) har vi en lista med övergripande frågor som vi ställer till intervjupersonerna. Genom att använda oss av denna typ av intervjuer är det större chans att frågorna besvaras med egna termer och på ett eget sätt och är även mer jämförelsebara än om man använt sig av andra intervjumetoder (May 2016 s. 162;163.). De övergripande frågorna är samma för varje yrkesgrupp men sedan utifrån vad de olika yrkesgrupperna arbetar med utformade vi också vissa specifika frågor. Genom att ställa grundfrågor till alla intervjupersoner hoppas vi sedan kunna jämföra svaren med varandra. Intervjupersonen har stor frihet att utforma svaren på det sätt som passar dem, men i det stora hela kommer intervjuguiden att följas (Bryman 2018 s. 415.). Det kommer även som sagt ställas uppföljningsfrågor som inte alltid finns med i intervjuguiden för att inte missa viktiga inslag i intervjun. Med uppföljningsfrågor menas att man ber intervjupersonen utveckla sitt svar (Bryman 2018 s. 23.). På så sätt får vi en bild av hur deras uppfattning och normer skiljer sig åt eller för den delen inte skiljer sig åt. Vi hoppas även att på detta sätt få hög validitet i svaren (Denscombe 2016 s. 410.).

5.1.2 Urval

Då vi är tydliga med vad vi vill ha svar på i vår uppsats så har vi valt att använda oss av ett målstyrt urval. Det innebär att vi väljer ut intervjupersoner utifrån det mål vi har med studien. Vi kände även att vi kunde få kontakt med de vi ville och därför föll valet av snöbollsurval bort (Bryman 2018 s. 498.). Vi kommer således att intervjua fem stycken personer som på något sätt arbetar med unga kriminella eller kommer i kontakt med unga kriminella. Alla personer vi

intervjuar har även kunskap om straffrabatten och dess betydelse på både mikro och makronivå. Intervjudeltagarna som representerade det rättsliga perspektivet består av en jurist som arbetar som domare, chefsrådman och som även bidragit med expertutlåtande till utredningen. Den andra person arbetar som polis inom 112 verksamhet och arbetar kontinuerligt med unga vuxna i samhället. Dem socialpsykologiska representanterna är både utbildade socionomer och arbetar som SIG-samordnare vilket innebär en kontakt med unga vuxna lagöverträdare. Den sista representanten från samhället är en person som dömts i det svenska straffsystemet och arbetar tillsammans med KRIS. Vårt mål med val av intervjupersoner grundade sig i att vi ville uppnå en bredd av olika yrkesgrupper som arbetar i samhället med de unga medborgarna. De utvalda intervjupersonerna anser vi kompletterar varandra då de representerar olika yrkesgrupper i samhället som är av relevans för uppsatsens syfte. Intervjuerna har pågått mellan 45 och 60 minuter och allt ljudinspelades i samtycke med intervjupersonen. Vi har tillsammans lyssnat på intervjuerna två till tre gånger för att se till att vi fått med allt som sägs. Därefter har vi transkriberat intervjuerna direkt eftersom vi ville vara i fas samt kunna analysera materialet utan stress och ha tid att läsa igenom transkriberingen flera gånger (Denscombe 2016 s. 385.). Eftersom vi valde att använda oss av ett målstyrt urval innebär det att det är vi som gjort val av intervjupersoner. Vi är medvetna om att den typ av urval kan ses som snäv (May 2013 s. 125.). Det positiva med målstyrt urval är att vi kunde få kontakt med personer vi inte tänkt på innan, men det kan också leda oss till "fel" personer.

5.2 Etik

När en forskning bedrivs, eller som i vårt fall en kvalitativ undersökning till vår kandidatuppsats är det viktigt att närma sig uppgiften på ett etiskt sätt. Forskningsetik är något som ska vara ett grundläggande inslag i all god forskning (Denscombe 2016 s. 423.). Vi har då valt att utgå från vetenskapsrådet riktlinjer gällande forskningsetik. Dessa består av fyra stycken riktlinjer som har som syfte att se till att normer i förhållandet mellan forskaren och intervjupersonen (uppgiftslämnaren) ska bedrivas på ett etiskt korrekt sätt (Vetenskapsrådet 2002 s. 6.). I samband av genomförandet av intervjuerna kommer vi ha de fyra etiska riktlinjerna i åtanke. Dessa består av informationskravet, där vi presenterar vårt projekt så intervjupersonerna vet vad vi skriver om. Det andra är samtyckeskravet och innefattar att vi säkerställer oss att intervjupersonerna frivilligt ställer upp och kan när som helst avbryta intervjun. Intervjupersonerna garanteras även anonymitet gällande namn, dock har vi fått tillåtelse att skriva ut deras yrkesroll, denna riktlinje kallas konfidentialitetskravet. Vi förhåller oss även till

nyttjandekravet på så sätt att informationen vi får av intervjupersonerna endast kommer användas i uppsatsen (Vetenskapsrådet 2002 s. 7;14.).

5.3 Intervjuernas genomförande

För att intervjupersonerna skulle vara så bekväma som möjligt ansåg vi det mest lämpligt att besöka dem i deras "hemmiljö". Alla intervjuer ägde rum på intervjupersonernas arbetsplatser eller i deras arbetsrum. Detta gjorde att alla intervjuerna gick smidigt till och det fanns inget runt omkring som avbröt oss. Intervjuerna varade mellan 45-60 minuter. Dock spelades inte allt in, utan innan intervjun drog igång småpratade vi om allt möjligt för att mjuka upp inför intervjun. Därefter satte intervjun igång och bandspelaren startades. Efter att vi kände mättnad i de svar vi fått avslutade vi intervjun och stängde av bandspelaren. Eftersom vi var två intervjupersoner bestämde vi oss för att en skulle leda intervjun och den andra antecknade och fyllde i med frågor när det passade. Detta fungerade bra då vi hade stöd från varandra under hela intervjun (May 2010 s. 67.). Vi utgick från intervjuguiden utan att någon bestämd ordning på frågorna. Den som ledde intervjun tog upp frågorna när det passade bäst i situationen. Detta gjorde att alla intervju flöt på och vi lyckades få bra samtal med samtliga.

5.4 Validitet och reliabilitet

Validitet eller trovärdighet, som begreppet kan omskrivas till, handlar om att forskaren mäter det hen avser att mäta inom kvantitativ forskning. I litteraturen *Forskningshandboken* (2016 s. 410;411) beskriver Denscombe att validitet för kvalitativa forskare handlar om att de skall kunna visa att deras data är träffsäkra och exakta. Ett begrepp som använt i utbyte för validitet inom den kvalitativa forskningen är trovärdighet. För att få så hög trovärdighet som möjligt i vår studie har vi sett till att vi kan påvisa att val av teoretiskt perspektiv och begrepp är relevanta för studiens syfte, att vi har gjort en tydlig beskrivning av hur den genomförts samt att syftet och frågeställningar har diskuterats och besvarats (Denscombe 2016 s. 410-411.). Likaså presenterar vi statistik från BRÅ, som anses ha en hög validitet och reliabilitet då det är en myndighet som bringar fram data som är säkra (May 2013 s. 99.). Uppsatsen avser en hög validitet då vi mäter det vi avser att mäta, dock har vi i åtanke att reliabiliteten inte är lika hög då det är en undersökning som är svår att utföra vid ett annat tillfälle med samma resultat (May 2013 s. 121). Genom att ha en röd tråd genom hela uppsatsen stärks både validiteten och reliabiliteten. Ytterligare aspekter värda att nämna är att spekulationer kan komma att ske då

uppsatsen tar avstamp i en kvalitativ ansats och därför kan det vara diskutabelt att dra helt slutgiltiga slutsatser.

5.5 Analys av data

Gällande analys av intervjuerna har vi valt att använda oss av kodning och tematisk analys för att söka upp ett antal teman som vi hittar under transkriberingen. Vi är intresserade av vad intervjupersonerna har för åsikt angående vårt valda område som vi studerar. För att inte missa några väsentliga uppgifter är det därav viktigt att transkribera och för att kunna utläsa teman (Bryman 2018 s. 577;578.).

5.5.1 Kodning

I varje kvalitativ analys av data utgör kodning startpunkten och har utvecklats av de teoretiker som skrivit om grundad teori och andra teman. Vi kommer utgå från ett antal frågeställningar för att utveckla de koder som är aktuella (Bryman 2018 s. 698.). Vi kommer börja med kodningen så fort vi startat med transkriberingen och granska materialet kritiskt och noggrant. Eftersom vi har valt ett antal teorier att utgå från så kommer vi efter kodningens gång se om de kan kategoriseras in under valda teorier eller om det ger upphov till andra teorier som vi inte valt att ha med. Kodningen för oss kommer innebära att vi läser igenom materialet och letar efter relevanta aspekter i förhållande till vår forskningsfråga.

5.5.2 Tematisk analys

Vi har valt att göra en tematisk analys av vårt arbete vilket innebär att man identifierar, analyserar och presenterar mönster i den kvalitativa datan. Vi kommer först skapa oss en helhetsbild av det material vi har och skriva ner det som är av intresse i förhållande till vår frågeställning/forskningsfråga. Eftersom vi har en klar och tydlig frågeställning kommer kodningsarbetet också blir enklare då vi kan fokusera kring det. Efter kodningen (som står beskrivet ovan) kommer vi börja leta efter teman. Ett tema är ett sammanhängande och i relation till frågeställningen ett meningsfullt mönster i empirin (Bryman 2018 s. 703.). Därefter kommer vi granska varje tema och skala bort de teman som är bristfälliga. När det ovan beskrivna stegen är gjorda kommer vi en tematisk struktur över det material som är intressant för forskningsfrågan vi bedriver samt göra en sammanställning (Bryman 2018 s. 707;708.). När vi har klarlagt resultatet ska det analyseras och sättas i relation till tidigare forskning och teorier, samt dra slutsatser av resultaten.

6. Resultatredovisning

För att sammanställa de fem genomförda intervjuerna har vi nedan valt att presentera dem i teman som vi anser vara frekvent återkommande av respondenternas yttrande. Detta för att kunna genomföra en kartläggning och struktur av relevanta erfarenheter och uppfattningar från yrkesgrupperna. Respondenternas erfarenheter och skildringar kommer presenteras under de olika temana. Då vi utgått från de etiska principerna om anonymitet kommer varje intervjuperson ha ett kodnamn, vi har dock fått tillåtelse att skriva ut deras yrkestitel. Kodnamnen kommer att utgöras av bokstäverna K, L, M, N och O. De första två bokstäverna, K och L, kommer att representeras av socionomer som arbetar i nära relation med unga kriminella och unga före detta kriminella. Bokstaven M representeras av KRIS, tidigare dömd individ som har sitt huvudsakliga syfte på KRIS att åter socialiseras till samhället. Bokstaven N, är en juridisk representant som både arbetar som domare, chefsrådman samt har givit expertutlåtande i utredningen (SOU 2018:85.). Slutligen representerar en polis bokstaven O.

De teman vi har utläst som är gemensamma nämnare av resultatet är *den enskilde individen, perspektiv utifrån en samhällssyn, alternativa lösningar och förebyggande arbete, diskrepans och normer, synen på rättssystemet och det råder konsensus - sammanfattning av resultat.*

6.1 Den enskilde individen

“..lätt att hitta nya vägar om man vill fortsätta kriminaliteten, det är serverat som ett smörgåsbord, vill du ha den kontakten, eller vill du ha den kontakten, det finns allt där inne. Är du redan ung och inte har hittat dig själv och är där för länge, så är det så lätt att gå med på massa annat” (Person M.).

Påverkan och effekterna på mikronivå som kan tillkomma vid en eventuell sloping av straffrabatten för unga vuxna i åldern 18-20 som togs upp bland respondenterna riktades åt samma håll. Respondenter K, L M och N menade alla på att unga är alldeles för känsliga och formbara för att kunna hantera högre straff än vad som redan utdöms. M uttryckte även citatet ovan, att fängelsemiljön kan vara negativ för unga individer då de på ett lättillgängligt sätt kan fortsätta skaffa kriminella kontakter. K och L ansåg båda att det låter kontraproduktivt att slopa straffrabatten. Motiveringen till detta var att deras erfarenheter och upplevelser de haft genom arbetet med unga vuxna kriminella motbevisar det som lagändringen skulle innebära. Respondenterna K och L menar på att de unga vuxna som de kommer i kontakt med i deras

arbete inte har utvecklat ett konsekvenstänk som en vuxen, vilket innebär att de gör icke rationella val på grund av press omkring sig och påverkan av sin omgivning från till exempel vänner som också är kriminella.

En annan ståndpunkt som alla respondenter håller med om är att om man begått en kriminell handling måste man ta konsekvenserna för det. Dock skiljer sig åsikter åt när det gäller vilken typ av konsekvenser som ska gälla. Alla utom O ställde sig mer positivt till slopande av straffrabatten än de andra. O menade det i vissa fall, när det handlar om tyngre gärningspersoner, inte endast behöver vara negativt att placeras i fängelse då gärningspersonen kan behöva skyddas och ta den allra hårdaste konsekvensen som då är fängelse. Medans de andra respondenterna menar att det är negativt att hamna i fängelse på grund av den "smittorisk" som kan finnas där. Delvis att man börjar umgås med andra kriminella och individens kriminella identitet på så sätt stärks. O menade däremot att om man döms till ett längre fängelsestraff om man inte är förstagångsförbrytare, har personen som dömts redan kontakter utanför fängelset som är negativa för personen. När frågan ställdes gällande om hur rättssystemet behandlar unga pekade alla åsikter även här åt samma håll. Alla antydde på att rättssystemet måste bli bättre på att se personen bakom brottet och att man inte bara ska se ålder utan även se vem personen faktiskt är. N tryckte mycket på att det inte finns någon forskning som visar att straff har en positiv effekt på individen, vilket är motsägelsefullt gentemot utredningen som gjorts om slopningen av straffrabatten. N nämnde också att det finns en anledning till att straffrabatten tillsattes från början nämligen för att unga bör särbehandlas på grund av dels biologiska orsaker och dels deras utvecklade konsekvenstänk. N nämner också att människor som begår brott ska självklart ta konsekvenserna men att det kan vara bra för en ung person att få någon form av behandling och stöd. Detta sade även M.

Sammanfattningsvis var de flesta överens om att de inte ställde sig positiva till förslaget även om O var en aning mer positiv än de andra. Det som är viktigt att påpeka är att O inte ansåg att straffrabattens slopande var lösningen på kriminaliteten bland unga utan att det kan vara en av alla de åtgärder som måste göras.

I följande tema presenterar vi erfarenheterna och åsikterna som respondenterna gav uttryck för utredningens förslag angående att slopa straffrabatten på en samhällelig nivå.

6.2 Perspektiv utifrån en samhällssyn

N uttryckte flertalet gånger vilka enorma effekter avskaffandet av straffrabatten kan komma att få. En av dessa effekter är bristen på platser i fängelset, som således både påverkar den enskilde individen men likväl samhället. Den förutspådda effekten av platsbrist i fängelset kan komma att generera i att individen får invänta sitt straff vilket på så sätt går ut över fler personer än gärningspersonen. Dels påverkas offret av att gärningspersonen inte blir inlåst, dels samhället då nya problem såsom vart individen ska förvaras under tiden uppstår. Slutligen påverkas naturligtvis individen negativt av att gå och vänta på att kunna avtjäna sitt straff. Att det eventuella avskaffandet av straffrabatten kommer kräva enorma resurser från samhället är samtliga intervjurespondenter överens om. K och L, uttryckte sig snarlika i frågan om hur det eventuella slopandet av straffrabatten hade kunnat komma påverka på en samhällelig nivå. De uttryckte sig att rent samhällsekonomiskt är det dyrt att låsa in unga vuxna och vad effekten av det skulle komma att generera ansåg de vara väldigt oklar.

“Det känns som man försöker hitta snabba lösningar man släcker bränder uppfifrån men man ser inte till vad som startat branden” (Person K.).

Istället för att lägga ner kapital och resurser på att låsa in folk när skadan redan är skedd, ansåg K att det var av ytterst vikt att istället våga investera i förebyggande arbete för att ta reda på varför brott faktiskt begås och därefter kunna jobba preventivt. N upplyser om kostnadsberäkningarna som finns i utredningen och O instämmer i den ekonomiska diskussionen med en positiv inställning till slopandet av straffrabatten men poängterar också att det kommer kräva ett enormt hårt arbete. O upplyser också om att ett förebyggande arbete krävs redan från dagisnivå, detta för att undvika att individen får en kriminell prägel och för att hålla nere de ekonomiska kostnaderna genom att möta ungdomarna innan gränsen redan är överskriden. Att samhället tillsammans måste bli bättre på att fånga upp personer som ligger i riskzonen för ett kriminellt beteende tidigt är något som L uttrycker. L nämner att inlåstning av människor inte är en långsiktig eller rehabiliterande lösning ur något samhällsperspektiv och framförallt inte för unga vuxna i samhället då de vuxna, från exempelvis socialtjänsten, borde uppfatta signaler redan innan skadan är skedd. M tror inte att slopandet av straffrabatten hade varit dåligt för samhället. Hen menar på att för de unga vuxna lagöverträdare som begår brott om och om igen, ska det inte finnas en reducering av straff för. Dock ser M även de enormt ekonomiskt krävande resurserna som kommer erfordras av att slopa straffrabatten. Kapital och

resurser var det första samtliga personer gav uttryck för när vi ställde frågor om hur det eventuella borttagandet av straffrabatten hade kunnat komma påverka på en makronivå.

6.3 Alternativa lösningar och förebyggande arbete

Under intervjuernas gång resonerade samtliga representanter kring alternativa lösningar på hur ett få stopp på ungas kriminalitet kan ske utan att slopa straffrabatten. Något som O poängterade flertalet gånger var hur viktigt det är att börja ett förebyggande arbete tidigt innan de ungas kriminella identitet etablerats.

“...åtgärderna som jag snackar om måste ske på dagisnivå alltså. Tidigt. Men det kommer kosta pengar men det kommer generera i något i slut ändad, jag är helt övertygad som det..” (Person O.).

O beskrev utifrån egna erfarenheter att dessa kriminella identiteter är nästintill omöjliga att bryta i tonårsåldern hos de grovt kriminella unga och hos de unga vuxna som har hela sin identitet i ett kriminellt gäng. Därför ansåg O att det kan vara av stor vikt att det finns något form av familjestöd till familjer som bor i socioekonomiskt utsatta områden, där hen upplevde att de ungas kriminella identitet etablerades tidigt och som mest. På samma bana är K, som dagligen kommer i kontakt med unga kriminella. K understryker också vikten av tidiga insatser i de socioekonomiska områdena. K anser, likaså O, att ett förslag på ett förebyggande arbete hade varit att ha sätta in skyddsfaktorer. Dessa skyddsfaktorer hade kunnat vara viktiga vuxna som ser till att ungdomen i fråga aktiverar sig i föreningar, kontaktpersoner som kan vara en resurs för alla medlemmar i en familj, föräldrastöd och andra viktiga personer som kan skapa goda historier hos dessa familjer istället för att fortsätta den redan etablerade livsstilen i närområdet. Att aktivera barn och ungdomar på fritiden var en punkt som M lyfte.

6.4 Diskrepans och normer

Ett annat återkommande tema som vi tyder är glappet mellan politiker och respondenterna, delvis en diskrepans mellan samhällseliten och människorna som arbetar nära samhällets medborgare. Detta uttryckte både L och N och de nämnde att de kan förstå att politikerna och civilsamhället kan tro att det är till hjälp att ta bort straffrabatten men menade också på att samhällseliten saknar kompetensen som krävs för att kunna förändra människors liv. K och L är entydiga med att de som bestämmer över hur unga vuxna lagöverträdare ska behandlas inte

ser var problemet grundat sig. L menar också på att socialtjänsten skulle kunna jobba betydligt mer förebyggande men på grund av att socialtjänsten är en politisk verksamhet har inte socialtjänsten fria tyglar gällande till exempel de ekonomiska resurserna som de kanske velat. När det är något som ska stramas till menar L att det är det förebyggande arbetet som prioriteras bort. Även detta skapar ett glapp trots att målet är detsamma - att minska ungdomsbrottsligheten och gängkriminalitet. Samma respondent menade också på att man inte förstår sig på kriminell mentalitet när man tror att lösningen är att slopa straffrabatten vilket kommer generera i högre straff. Hen menar på att om man sitter längre i fängelset utan att "gola" på sina gängkamrater kommer statusen höjas ytterligare och den kriminella identiteten kommer växa sig starkare.

"För att då, men tänk att man får 6 månaders fängelse och så efter 6 månader kommer man ut till sitt gäng och alla bara bror du har suttit inne 6 månader för det här och du golade ingenting och vill litar på dig, den effekten blir ju värre och starkare om de får sitta ett år, om de får sitta två år. [...] nej jag tror att de människor som bestämmer om straffrabatten är för långt ifrån den här världen så dem har inte inblick i hur det fungerar." (Person L.).

Detta är ytterligare en premiss som stärker påståendet om att det är en diskrepans mellan lagstiftaren och de yrkesgrupper som arbetar med unga vuxna kriminella. O hade invändningar mot att rättsväsendet inte är med i "matchen" gällande problematiken gällande unga vuxna som begår brott. Här skiljer sig normerna aningen från de andra respondenterna då O menar på att rättsväsendet måste tuffa till sig och inte "dalta" med de grovt unga kriminella. Hen menar också på att det är samhället som börjat kräva högre straff och att allt fler antyder på att även 18-20 åringar ska kunna låsas in. Om man utgår från ställningstagande som O har och jämför det med de andra yrkesgrupperna finns även här en diskrepans och ett glapp gällande hur rättssystemet skall hantera situationen angående straffrabattens eventuella reducering.

Under avsnittet 6.2 nämner N att effekterna av slopande av straffrabatten kan bidra till överfulla fängelser vilket inte är nytta för varken samhället och individen. Hen menar vidare på om lagstiftarna tänkt så långt och detta skapar ett problem på anstalter och hos kriminalvården. Även här yttrar sig ett glapp mellan politikerna och lagstiftarna samt de myndigheter och verksamheter som påverkas av höjda straff och fler inlåsta människor.

6.5 Synen på rättssystemet

Följande avsnitt kommer att behandla temat rättssystemet som nämner de utvalda rättsliga begreppen; *propornalitet och rättvisa samt individualprevention och allmänprevention*.

“Jag tänker att rättvisa också kan vara att ta ansvar för det man gjort, och ansvar kan man ta utan att bli inlåst. Tänker jag.” (Person L.).

Propornalitet i förhållande till rättvisa är svårt att applicera på unga vuxna lagöverträdare då de unga vuxna inte har samma klandervärd som en vuxen, säger N. Hen fortsätter grubbla vidare i att unga vuxna inte har samma klandervärde då de som nämnt tidigare inte har ett fullt utvecklat konsekvenstänk. Som vi kan utläsa av citatet ovan påstår L att rättvisa också kan vara att ta ansvar för det man gjort på andra sätt än att bli inlåst, hen menar då att rehabiliterande straff också är att ta ansvar för sina handlingar och dessutom ta ansvar för sitt framtida handlande. När vi frågade M om rättvisa i förhållande till straffet och dess propornalitet så svarade hen att straffrabatten inte borde tas bort. Hen menade att ungdomar fortfarande kommer att utnyttjas i gängmiljöer då de unga vuxna befinner sig i ett formbart stadie och är lättmanipulerade.

Respondent O var införstådd med att det mest basala syftet med individualprevention är att lära en brottsling att inte begå ytterligare brott vilket hen ansåg inte fungerade i stundens hetta genom inlåsnig, men i det långa loppet ansåg O att det var en hållbar lösning för unga vuxna. Dock var O den enda som var aningen kluven till hårdare straff för unga vuxna lagöverträdare i förhållande till allmänprevention. Hen menade på att resterande av samhällsbefolkningen behöver någon form av bevis på att staten reagerar och inte accepterar ett kriminellt beteende bland unga och att de medborgare som inte begår kriminella handlingar behöver skyddas från brottslingarna. O menade alltså att för majoriteten av befolkningen hade det möjligtvis varit allmänpreventivt att låsa in unga brottslingar, framförallt för brottsoffret, men att det som sagt inte var en lösning som var långvarig. Respondenterna K, L och N kunde inte se hur det kunde vara allmänpreventivt att låsa in unga då fängelsemiljöer har större bidragande effekt för fortsatt kriminell karriär för så pass unga lagöverträdare än allmänpreventiva effekter.

6.6 Det råder konsensus - sammanfattning av resultat

Avslutningsvis delar alla respondenter överlag likvärdiga normer och inställningar till utredningens förslag om den aktuella lagändringen och dess eventuella effekter. I vissa frågor var åsikterna lite mer spridda men inte på ett radikalt sätt. De stod eniga på kanten angående synen på individen, samhällseffekter, det förebyggande arbete och diskrepansen som kan bli en effekt av lagändringar. O stod aningen med benet utanför kanten gällande att det kan finnas positiva effekter med höjda straff för unga vuxna men att det inte är det enda som krävs för att "lösa" problemet.

7. Analys

I följande avsnitt kommer den insamlade kvalitativa datan förankras med den tidigare forskningen och det teoretiska ramverket. Utgångspunkten för analysen kommer vara att besvara uppsatsens frågeställningar. Analysen kommer ta avstamp i yrkesgruppernas uppfattningar och de teman som vi utläst. Som vi nämnt tidigare så kommer inte analysen ge några svar på vad verkligheten eller gemene man säger utan de normer som råder bland utvalda personerna som arbetar med unga vuxna lagöverträdare och deras syn på reformen och dess eventuella straffskärpning utifrån allmän- och individualprevention.

7.1 Påverkan utifrån allmän- och individualprevention

Under följande avsnitt kommer vi besvara uppsatsens första frågeställning som lyder; *hur kan den eventuella borttagningen av straffrabatten komma att påverka unga vuxna lagöverträdare utifrån allmänprevention- och individualpreventionsteorier?*

Allmänprevention och individualprevention är ett återkommande tema i det insamlade materialet och även i den tidigare forskningen. Detta anser vi är av stor relevans och intresseväckande då Cullen, Gendreau & Goggins vetenskapliga artikel "*The Effects of Prison Sentences on Recidivism*" också bekräftar vikten av de allmänpreventiva grunderna i utdömandet av straff, likaså används teorierna om allmänprevention när en ny lag ska stiftas. I SOU 2018:85 utläser vi att utredningen tar hänsyn till allmänprevention och vi ser även en reaktion från de laglydiga medborgarna på den nyetablerade gängkriminaliteten i Sverige. Av polisens intervju kan vi utläsa att en straffskärpning är önskad av de laglydiga medborgarna och

likaså bekräftar vår juridiska representant att lagstiftarna och staten måste lyssna och reagera, vilket de nu har gjort genom att tillsätta utredningen.

“... det har varit en hel del skjutningar nu... jag kan tänka mig att det kan ha varit en del ungdomar inblandade och då kanske det är så att regeringen vill visa ett budskap av något slag”.
(Person N.).

Av det insamlade resultatet och även statistiken inhämtad från BRÅ ser vi att samhället står inför en slags rädsla. Vi ser en tydlig enlighet utifrån intervjuerna med juristen och polisen att den brottslighet som bedrivs inte är mer frekvent än förr men att gängbrottsligheten blivit mer etablerad vilket vi uppfattar har utlöst en moralpanik hos de laglydiga medborgarna som nu kräver att en förändring sker. Lagstiftarna har därför tillsatt en utredning angående slopandet av straffrabatten för att visa majoriteten av medborgarna att de gör något åt saken och att de återtar kontrollen på den relativt nya och hårda kriminalitet som etablerat sig i gängen i Sverige. I teorin om social kontroll beskriver Baier & Svensson vikten av att medborgarna känner solidaritet till det allmänna rättsmedvetandet vilket vi, av vår insamlade data, får uppfattningen om står inför nya utmaningar för att göra de laglydiga medborgarna nöjda och vinna tillbaka deras tillit. Allmänhetens normer om vad som krävs för åtgärder gällande att straffa unga vuxna lagöverträdare har under de senaste åren modifierats och för att inte diskrepans ska bildas mellan lagstiftarna och de laglydiga medborgarna, också majoriteten av medborgarna, ska uppstå tillsatte regeringen utredningen SOU 2018:85. Lagstiftningen och rättstillämpningen bör befinna sig i linje med allmänhetens uppfattningar om vad som är korrekt eller inte för att den sociala kontrollen ska vara i balans. Med det sagt kan vi utläsa att glappet eller den eventuella diskrepansen mellan lagstiftarna och de laglydiga medborgarna kan minskas med en straffskärpning för unga vuxna lagöverträdare. Dock är det av kriminalpolitiskt intresse samt rättssociologisk relevans att inkludera alla samhällets medborgare, även de icke laglydiga. Där kan vi utläsa att en diskrepans kan komma att uppstå mellan de unga vuxna lagöverträdare och de yrkesgrupper som värnar om de ungas individuella mående mot lagstiftarna och resterande av medborgarnas uppfattningar. Den diskrepansen kommer öka om lagstiftningen går igenom men kommer att öka mellan färre antal personer än för majoriteten som kommer att tillfredsställas av att en straffskärpning för unga vuxna blir verklig. Sammanfattningsvis anser vi att diskrepansen för majoriteten av medborgarna kommer att minska av att genomföra slopandet av straffrabatten, men för de individer som kommer att beröras av lagändringen kommer diskrepansen att öka. Utifrån vårt insamlade material av yrkesgrupperna ser vi en

enighet i att slopandet av straffrabatten inte kommer generera positiva effekter på långsiktigt håll. Samtliga respondenter är eniga om att de kunde se slopandet av straffrabatten som en drastisk förändring för att politikerna och lagstiftarna ska göra något åt det som skapat oro hos många av medborgarna. De är alla eniga i att slopandet av straffrabatten är kontraproduktivt då det ur ett långsiktigt perspektiv inte kommer vara gynnsamt för den enskilde individen eller ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Vidare kommer nästa stycke ta avstamp i hur vi anser att individualpreventionen kan komma att påverkas av det eventuella slopandet av straffrabatten.

Vi utläser en gemensam uppfattning och likasinnade perspektiv bland våra utvalda respondenter när vi jämför med vad den tidigare forskning uttrycker om att straffa unga vuxna lagöverträdare hårdare. I majoriteten av artiklarna presenterade under tidigare forskning framkommer det att ur ett individualpreventivt syfte är hårdare straff oftast inte en långsiktig lösning då den oftast inte uppnår den mest basala preventiva effekten - att avskräcka från straff.

“..att bli inlåst bland andra kriminella ungdomar vilket faktiskt har visat genom forskning att det smittar. Där är man så pass formbar i den åldern så där blir jag väldigt orolig över att man ska välja en kriminell bana som man kunde ha förebyggt” (Person K.).

Trots att vi av forskningen “*The Effects of Prison Sentences on Recidivism*” kan utläsa av tankeskolan “*prison as punishment*” att en fängelsemiljö kan vara avskräckande verkar majoriteten av våra respondenter eniga i att en fängelsemiljö är en stor smittorisk för unga vuxna. Samtliga respondenter uttryckte på olika sätt att individer i åldern 18-20 år är i ett formbart stadiet i sitt liv där en fängelsemiljö kan ha en kontraproduktiv påverkan på de unga intagna. En kontraproduktiv påverkan på så sätt att individen i fråga kan skaffa sig kontakter för en fortsatt kriminell karriär efter frisläppet. Kriminella kontakter som den unga vuxna intagna inte nödvändigtvis hade kunnat skaffa sig på utsidan av fängelset. Likaså är individen identitet oftast svag i åldern 18-20 år och fängelsemiljöer kan då stärka individens identitetsskapande till en kriminell identitet. Detta var något som både intervjupersonerna O och M gav uttryck för. Petterssons tidigare forskning nämner också begreppet smittokultur varpå hon menar att det är positivt att hålla unga vuxna lagöverträdare utanför fängelset för att inte bidra till att de unga intagna smittas av en kriminell och destruktiv miljö. Vi ser även en diskrepans och ett gap mellan våra rättsliga representanter och den tidigare forskningen på hur fängelsemiljöer påverkar den enskilda individen. Ett exempel på en diskrepans är att polisen

menade att fängelse inte är något att vara rädd för och att det i vissa fall, bland de grovt kriminella, inte finns andra alternativ.

I artikeln, "*Views From the Inside: Young offenders' Subjective Experiences of Incarceration*", presenterad under den tidigare forskningen belyser unga intagnas känslor som beskrivs som rädsla, stress, frustration, ilska, ensamhet och skuld. Känslor som inte är positiva att uppleva i samband med att en biologisk utveckling sker och känslor som kan komma genera i återfall då främjandet av ett antisocialt liv som frihetsberövande straff inte ger de unga vuxna de sociala tillgångarna som krävs för att utveckla ett moget konsekvenstänk. I citaten ovan uttrycker vår juridiska representant som även givit expertutlåtande på utredningen sin oro och icke förståelse för lagförslaget utifrån individens välmående. Hen belyser liksom artikeln ovan unga vuxnas känslighet och att ingen ny forskning visar på att en biologisk mognad sker i tidigare ålder än förr, vilket också är anledningen till att straffrabatten för unga vuxna en gång har tillkommit. Ännu en effekt N såg komma av sloandet av straffrabatten är den enorma skillnaden på straffmätningen som idag reduceras på unga vuxna lagöverträdare. För att enkelt redogöra för detta kommer vi beskriva ett kort exempel; Låt oss säga att en 22-åring döms till åtta månaders fängelse, då kommer en 18-åring dömas till fyra månaders fängelse men kommer säkerligen med dagens straffrabatt istället dömas till samhällstjänst och dagsböter. Om reduktionen skulle tas bort döms 18-åringen i detta fall från samhällstjänst och dagsböter till åtta månaders fängelse. Den effekten och det gapet är något som politikerna inte verkar ha förutspått och det gapet blir ett enormt stort steg för unga vuxna lagöverträdare mellan 18-20 år. Respondent K, L och N berättade också utifrån egna erfarenheter att unga vuxna lagöverträdare på grund av biologiskt icke mognad inte har samma förutsättningar som en vuxen lagöverträdare fylld 21 år. De unga har inte uppnått samma biologiska utveckling som en vuxen har, kan inte ta ansvar på samma sätt för sina handlingar och är därav inte lika simpla att klandra för ett brott då de unga ur dagens juridiska perspektiv inte uppnår samma förtjänst av att straffas som vuxna. Motiveringen som råder i denna diskussion utifrån vår insamlade data är alltså att utredningen och regeringen inte har tagit hänsyn till de effekter som kan komma uppstå och därav uppfattar vi det som att de förutspådda effekterna är outforskade av utredningen och att lagändringen kan komma att göra mer skada än nytta. Mer skada på så sätt att borttagandet av reduktionen på straffet faktiskt inte förutsätter att du är ung och att den tidigare forskningen fortfarande visar på att unga vuxna är mer benägna att begår brott på grund av bristande omdöme. Likaså får vi inte glömma hur de individualpreventiva effekterna kan komma bli kontraproduktiva på så sätt att hårdare straff inte, med stöd i den vetenskapliga forskningen, uppnår

individualpreventionens mest basala syfte - att lära den enskilde brottslingen att inte begå ytterligare brott.

7.2 Två skilda världar - normerna gällande straffrabattens reducering

Det som är viktigt att ha i åtanke gällande analysen är att normerna speglar den verklighet som människor lever i. Verkligheten ser olika ut för alla och för att inte skapa några oenigheter gällande detta så kommer vi utgå från yrkesgruppernas uppfattningar och normer och därmed besvara frågeställningen; *vilka normer existerar angående en borttagning av straffrabatten bland specifikt utvalda yrkesgrupper som arbetar med samhällets unga vuxna lagöverträdare?*”.

En av de uppfattningar och normer som är en gemensam nämnare i resultatet är kostnadsaspekterna. Även om utredningen SOU 2018:85 har med en noggrann kostnadskalkyl som ligger till grund för om reformen skulle trädas i kraft, var detta ett återkommande dilemma bland respondenter. Det som upprepas i resultatet är inte kostnaden i sig utan vad pengarna går till. Pengarna som kommer läggas på utbyggnad av anstalter och resurser som krävs om reformen träder i kraft menar alla respondenter borde läggas på förebyggande arbete och andra åtgärder. O nämnde att det kommer kosta pengar med att arbeta förebyggande men att det kommer generera mer i framtiden än om pengarna läggs på fängelser. Även om kostnadskalkylen är med i utredning som vi nämnde i början av stycket så är det intressant att det finns tankar om att det är värt att lägga pengar på en ändring av strafflagstiftningen av unga och kostnaderna som följer. Till skillnad från resultatet anses det inte vara lika värt att lägga pengar på det, både ur ett kortsiktigt och ett långsiktigt tidsperspektiv. Att utläsa ur det så finns det en skillnad i normerna kring hur unga vuxna lagöverträdare bör hanteras. Det råder alltså redan skillnader mellan de rättsliga normerna på lagstiftningsnivå och de rättsliga normerna som respondenterna yttrar. Även om inget av det är mer fel eller rätt skiljer sig uppfattningarna åt. Hur kan det komma sig? En orsak som vi diskuterade kan vara att uppfattningen om vad som är viktigt skiljer sig åt kring de normer som Sverige vill stå för. Ska det byggas på ett rättsväsende som har hårda straff eller ska de byggas på en behandlingsideologi. Detta är frågor som inte är nya utan har diskuterats i många årtionden men det kanske är så att vi är tillbaka på ruta ett igen. Åsikterna är fler än någonsin och det är möjligt att det skapas djupare diskrepanser av de på grund av det finns så många normer och vägar att välja. Kostnadsaspekter är dock inte den enda diskrepansen:

“Det känns inte genomtänkt det politiska systemet heller där man säger att man ska låsa in ungdomar. Det känns som man försöker hitta snabba lösningar man släcker bränder uppifrån men man ser inte till vad som startat branden” (Person K.).

Citatet ovan sades av en av SIG respondenten och upprepas med andra ord av två andra respondenter. Det vi tolkar av det är att det råder en oenighet mellan vad som bör göras med den växande ungdomskriminaliteten. Ett av utredningens syfte var att bromsa främst gängkriminaliteten och den organiserade brottsligheten bland yngre. Detta är också syftet som yrkesgrupperna arbetar för. Varför är uppfattning då så annorlunda i resultatet jämfört med utredningens uppfattningar? En orsak som vi tänker oss är att yrkesgrupperna skapat sig erfarenhet och kunskap från sitt arbete med unga men också av den forskning som finns om unga kriminella. Kunskapen från den tidigare forskningen nämner det som även respondenterna nämner. Exempelvis att fängelse inte har den önskade effekt som lagstiftarna tänker sig och avskräcker inte på den nivån som kanske är tänkt då återfallsrisken fortfarande är hög. Detta nämner även Tove Pettersson i artikeln *Recidivism Among Young Males Sentenced to Prison and Youth Custody*. De normerna som existera i den verklighet som yrkesgrupperna befinner sig i tänker vi oss skiljer sig åt gentemot de normer som finns i en verklighet lagstiftarna lever i. Precis som vi nämnt i teoriavsnittet har normerna flera funktioner i samhället och det uppstår skiljaktigheter när det kommer till synen på verkligheten. Det kan vara en bidragande orsak till att det uppstår ett glapp mellan dem som arbetar med den kodifierade statsrätten och dem som arbetar med de sociala förändringarna. Det kanske kan vara så att tillsättningen av utredningen om den eventuella slopningen av straffrabatten handlar om en mer symbolisk ändring än en normbildning? Även om sloandet av straffrabatten inte ännu kan kategoriseras in i law in books så finns det en tanke om att det kan komma att bli så. En del av respondenterna menar på att det måste ske en förändring i samhället för det är det som medborgarna kräver, men andra menade på att det är inställningen till de unga som måste ändras men inte genom att slopa straffrabatten. Om vi stannar upp vid meningen: *för det är det medborgarna kräver* kan man tolka det som att den allmänna uppfattningen som den rådande ungdomskriminalitet som varit en del av besluten om utredningen. Det kan mycket väl vara så att utredningen tillsattes eftersom det var valår och en del politiker ville göra ett så kallad “statement” om att vi gör någonting åt problemet. Utifrån de sociala normerna som står som grund för vår teoribildning visar att människor ser verkligheten och gör övervägande om verkligheten utifrån och social kontroll och social fakta. Politikerna som står bakom utredningens förslag samt de som förespråkar

högre straff ser verkligheten och problematiken på ett annorlunda sätt gentemot de yrkesgrupper som arbetar med unga vuxna lagöverträdare. Samhället står nu i ett slags historiskt vägskäl gällande hur hanteringen av unga vuxna lagöverträdare ska behandlas och vägskälet verkar glida längre ifrån varandra. Detta kan vi tolka utifrån resultatet vi samlat in och analyserat då det inte råder enighet bland de som vi intervjuat gentemot utredningens förslag. Det som vidare kan diskuteras är om det inom rättsväsendet kanske bör finnas mer resurser av det slaget som vet hur individen fungerar och att det bör finnas personer som ser individen mer än brottslingen. Alla respondenter antydde på att rättssystemet måste bli bättre på att se personen bakom brottet och se vem personen verkligen är.

Det råder således skilda uppfattningar mellan de samhälleliga normerna och de rättsliga normerna gällande vilka åtgärder som krävs. Den tidigare forskningen och yrkesgrupperna förespråkar förebyggande åtgärder för att på lång sikt minska brottsligheten och skydda individen, medan lagstiftarna menar på att straffen ska höjas, därav utredningens problematik. Om vi leker med tanken att det kommer att ske en lagändring gällande reformen kan det vara så att samhället delas in i två grupper. En grupp som håller med om lagändringen och en grupp som inte håller med. Detta kan vi utläsa genom att det redan är en diskrepans mellan den gällande rätten och de normer som finns över hur unga ska straffas. På så vis kan the gap problem appliceras. Denna lagändring kan göra att det fortsätter existera en diskrepans mellan den kodifierade statsrätten och sociala normerna. Det som kan komma att ske om den slopas är att det skapas ett glapp mellan vad rättsväsendet gör och vad de sociala normerna säger. Detta kan göra att rätten skapar allt för stora klyftor gentemot samhällets yrkesgrupper - vilket i sin tur kan leda till en känsla av hopplöshet. All den tid som läggs ner på att försöka avleda unga från en kriminell livsstil kommer delvis minska då slopandet av straffrabatten kommer att ge längre fängelsestraff vilket i sin tur leder till att de unga vuxna fastnar i den kriminella miljön. Vad är det då som gör att lagstiftarna trots detta väljer att lägga fram ett förslag när dels ingen forskning visar på att höjda straff är gynnsamt och dels att det är få som håller med förslaget som är en del av samhällssystemet? Å ena sidan kan vi utifrån polisens intervju utläsa att civilsamhället kräver åtgärder och en reaktion från politikerna, att ett kriminellt beteende bland unga inte accepteras och att det från och med nu skall till hårdare åtgärder. Å andra sidan redogör juristen för att politikerna är styrda av majoriteten av medborgarnas önskan men att de unga vuxna lagöverträdare som kommer beröras av en eventuell lagändring inte tagits hänsyn till. Likaså bekräftar vår samhälleliga representant under intervjuens gång att politikerna och lagstiftarna glömmer bort straffreduceringens syfte och varför det finns en så kallad straffrabatt.

Utifrån detta kan vi utläsa en diskrepans, ett gap och olika rådande normer bland samhällets invånare. Politikerna vill upprätthålla en ordning genom att avskaffa reformen medan de yrkesgrupper som är aktiva inom det berörda ämnet ungdomsbrottslighet vill skydda ungdomens integritet och därav hålla unga vuxna lagöverträdare borta från fängelse, som kan komma bli en konsekvens av hårdare straff. Normerna som råder bland yrkesgrupperna kan sammanfattas genom att de anser att inte borde ske en reform där straffrabatten tas bort. Ur en kostnadsaspekt, ur ett individperspektiv och ur ett samhällsperspektiv är det inte det som är lösning. En lösning kan dock vara svår att hitta med det finns alternativa åtgärder som inte tillämpar hårdare straff som borde tillsättas istället.

8. Slutsatser

Samhället är i ständig förändring och utvecklas både till det bättre och till det sämre. Straff för unga har och kommer alltid att vara en plattform full av diskussion åt det ena och det andra perspektivet. Samhället står nu i ett slags historiskt vägskäl gällande hur hanteringen av hur unga vuxna lagöverträdare ska behandlas och vägskälet verkar glida allt längre ifrån varandra. De normer som råder bland rättssociologisk och kriminologisk forskning och de yrkesgrupper som hanterar unga vuxna lagöverträdare skiljer sig inte speciellt mycket åt. Däremot skiljer de sig åt gentemot normerna i den rättsliga världen. Att slopa straffrabatten anser vi utifrån våra insamlade data inte vara gynnsamt för varken individen och samhället. Detta kan dels bero på att det inte råder enighet om hur unga vuxna lagöverträdare skall hanteras och dels för att normerna skiljer sig så pass mycket åt gällande en eventuell straffhöjning. Med detta sagt anser vi att utredningen som tillsattes av regeringen inte har tagit hänsyn åt det faktum att unga vuxna lagöverträdare inte förtjäna att klandras på likvärdigt sätt som en vuxen. Ur både allmänpreventiva och individualpreventiva perspektiv kommer vi fram till att utredningens förslag om att slopa straffrabatten för unga vuxna lagöverträdare inte kommer att bidra till ett samhälle med mindre brottslighet. Det kommer inte heller generera positiva effekter för varken brottslingen eller samhället då allt fler och fler bränder kommer att startas. Vi kommer därför fram till att en utredning bör tillsättas för att undersöka vad som orsakar bränderna, den allt mer etablerade kriminalitet som råder, för att på så sätt lugna samhällets medborgare där förebyggande åtgärder prioriteras.

9. Avslutande diskussion och framtida forskning

I analysen har vi illustrerat hur en eventuell slopning av straffrabatten för unga vuxna kan förstås ur ett rättssociologiskt perspektiv. Utifrån ett normperspektiv har problematiken gällande strafflagstiftningens flera dimensioner hjälpt oss förstå hur hantering av unga vuxna lagöverträdare önskas hanteras utifrån både ett allmänpreventivt och individualpreventivt syfte. Det som också framkommit från uppsatsens innehåll är att det råder delade meningar angående straffrabatten och vi vågar förutspå att diskussion inte kommer avta. Om vi utgår från vad uppsatsen har berört så skulle en framtida forskning kunna bestå av en mer omfattande och långtgående undersökning kring normer och attityder gällande hur unga vuxna bör hanteras bland yrkesgrupper såsom poliser, socionomer och jurister. Vad är det som enar yrkesgrupperna och vad är det som drar de isär? Det är viktigt att det finns en motpol mellan yrkesgrupperna men de grundläggande värderingar som existerar tror vi måste grunda sig i en konsensus. Genom att göra en omfattande undersökning om detta skulle det kunna bringa en aning klarhet i hur arbetet med unga vuxna lagöverträdare ska fortgå. Det finns mycket forskning gällande ungdomsbrottslighet men man kanske borde ändra riktning nu. Utifrån den forskning som finns idag centraliseras det sällan kring hur de som arbetar med ungdomsbrottslighet skall hantera den växande gängkriminaliteten och annan brottslighet som unga begår. Våga ändra fokus, våga undersöka det som kan tyckas vara kontroversiellt, våga bryta mönster för att på så sätt bidra med ytterligare en pusselbit närmare lösning gällande samhällets unga vuxna lagöverträdare.

10. Källor

10.1 Litteratur

Andersson, Ulrika & Mattsson, Titti. (2011). *Ungdomar i gäng - Social och straffrättsliga reaktioner*. 1. uppl. Malmö Liber AB.

Andersson, Robert & Nilsson, Roddy. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. 2. uppl.. Stockholm: Liber AB.

Asp, Petter & Ulväng, Magnus. (2016). *Straffrätt - En kortfattad översikt*. 3. uppl. Malmö: Holmgrens AB.

Baier, Matthias (2013). *Social and legal norms: Towards a Socio-legal Understanding of Normativity*. Farnham: Ashgate Publishing Limited

Baier, Matthias & Svensson, Måns. (2009). *Om normer*. 1. uppl. Malmö: Liber AB.

Baier, Matthias & Nafstad, Ida & Svensson, Måns. (2018). *Om rättssociologi*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Bryman, Alan. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl. Stockholm: Liber AB.

Denscombe, Martyn. (2016). *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Gendreau, P, Goggin, C & Cullen, F. (1999). *The effects of prison sentences on recidivism. Quebec: Canada Minister of Public Works and Government Services.*

Tillgänglig:

<https://www.securitepublique.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ffcts-prsn-sntncs-rcdvsm/ffcts-prsn-sntncs-rcdvsm-eng.pdf>

Hydén, Håkan (2002). *Normvetenskap*. Lund: Sociologiska institutionen.

Hydén, Håkan. (2002). *Rättssociologi som rättsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB

Hydén, Håkan & Hydén, Therese. (2012). *Rättsregler en introduktion till juridiken*. Lund: Studentlitteratur AB.

Jareborg, Nils & Zila, Josef (2017). *Straffrättens påföljdlära*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.

May, Tim. (2011). *Samhällsvetenskaplig forskning*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Nordlöf, Kerstin. (2005). *Unga lagöverträdare i social-, straff- och processrätt*. Lund: Studentlitteratur AB.

Trost, Jan. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

10.2 Elektroniska källor

Dahlstrand, Karl & Svensson, Måns. (2014). *Nätkränkningar: en studie av svenska ungdomars normer och beteenden. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*. Lunds universitet.

Nekham, Erika. (2018). Synen på unga kriminella vänds upp och ner. *Svenska Dagbladet*, 15 december.

<https://www.svd.se/syner-pa-unga-kriminella-vands-upp-och-ned> [Hämtad 2019-04-19]

Vetenskapsrådet, (u.å). *Forskningsetiska principer, inom human- och samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

[Hämtad 2019-04-23]

10.3 Vetenskapliga artiklar

Giebel, Stefan Markus & Hosser, Daniela. “*Criminal careers of young adult offenders after release*”. 2012, s. 411-414.

<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=f944ebde-a70e-46e7-9399-ce603a6e3741%40sessionmgr102>

[Hämtad 2019-04-2]

Ashkar, J. Peter & Kenny, T. Dianna. “*Views From the Inside: Young offenders’ Subjective Experiences of Incarceration*”. 2007 s. 584-595.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0306624X08314181> [Hämtad: 2019- 04-23]

Pettersson, Tove. (2010) 'Recidivism Among Young Males Sentenced to Prison and Youth Custody', *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, (2), p. 151-169.

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=d9ba1ff9-b501-4f54-9fc4-ab7a8b5cf3f8%40sdc-v-sessmgr04>

[Hämtad: 2019- 04-23]

Pettersson, Tove. "Open custody for criminal youth hold back re-offending". 2017, s.269-272

http://du.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1168355&dswid=_new

[Hämtad: 2019-04-24]

10.4 Offentligt tryck:

10.4.1 Statens offentliga utredningar

SOU 2018:85

Slopad straffrabatt för unga myndiga.

Stockholm.

Justitiedepartementet.

10.4.2 Svensk författningssamling

SFS 1998:603.

Lag om verkställighet av sluten

ungdomsvård.

Stockholm: Justitiedepartementet.

10.4.3 Rättsfall

NJA 200 s. 421

NJA 2012 s. 16

10.4.4 Myndighetspublikationer

Brå, rapport 2017
(2017)

Kriminalstatistik 2017, Personer lagförda för brott

Brå, rapport 2018
(2018)

Statistik utifrån brottstyper, Ungdomsbrottslighet

Brå, rapport 2012

Särbehandling av lagöverträdare 18-20 år (2012)

11. Bilaga 1

Intervjuguiden

- Kommer den eventuella borttagningen av straffrabatten påverka unga vuxna lagöverträdare och vilka positiva/negativa effekter kan genereras på en samhällelig nivå gällande straffrabattens avskaffning?
 - *Vilka andra åtgärder kan tänkas istället för att låsa in unga människor i istället för att slopa straffrabatten?*
- Vilka normer existerar angående en borttagning av straffrabatten bland specifikt utvalda yrkesgrupper som arbetar med samhällets unga vuxna lagöverträdare?

Generell frågeställning till samtliga intervjupersoner:

1. Vad är din huvudsakliga arbetsuppgift?
2. Hur påverkas unga (15-20 år) gällande straffsystemet? Det vill säga när det gäller att de blir dömda och i vissa fall frihetsberövade?
3. Vad är din professionella åsikt angående att Sverige använder sig av straffrabatt för ungdomar och unga vuxna?
4. Hur tror du att ett eventuellt borttagande av straffrabatten hade kunnat komma att påverka den enskilde individen?
5. Hur tror du att ett eventuellt borttagande av straffrabatten hade kunnat komma att påverka på en samhällelig nivå, makronivå?
6. Istället för att använda sig utav straff, ser du någon alternativ lösning på hur unga vuxna lagöverträdare ska få konsekvenser?
7. Övriga synpunkter

Intervjufrågor till SIG-samordnare:

- Berätta gärna om hur ditt arbete med unga kriminella/före detta kriminella ser ut?
- Hur ser den dagliga kontakten ut med unga kriminella?
- Vad är din professionella åsikt om att regeringen har tillsatt en utredning om att slopa straffrabatten?
- Hur ser ni på straffrabatten på individnivå (mikro) och samhällelig nivå (makro)?
- Tar rättssystemet idag korrekt hänsyn till att unga inte har samma konsekvenstänk/biologiska utveckling som en vuxen? Hur kan det förbättras?

- Hur går tankarna kring rättvisa och proportionalitet i straffmätning för unga?
- Generella åsikter om unga och straff och dess påverkan

Intervjufrågor till Jurist:

- Hur påverkas utdömande av straff om straffrabatten slopas?
- Hur ser du på att unga tar del av en rabatt i förhållande till Rättvisprincipen och proportionalitet i straffets utdömande?

Intervjufrågor till ordförande för KRIS:

- Du som dagligen är i kontakt med före detta kriminella, ev straffade, hur tror du att de hade påverkats av att inte ha tagit del av en straffrabatt?
- Utifrån deras synvinkel för en fortsatt kriminell livsstil, hur är straffrabatten negativ / positiv?

Intervjufrågor till polis:

- Hur ser din dagliga kontakt ut till unga vuxna lagöverträdare?
- Vilken anser du är den största skillnaden på hur unga vuxna lagöverträdare behandlas av er som poliser jämförelsevis med vuxna?
- Vilka mönster ser du i ditt yrke bland unga kriminella som inte straffas? Hur vanligt är det att unga kriminella ansluter sig till gäng och drar nytta av sin unga ålder?

Avslutningsvis:

Utvärderingsresultatet: Vid intresse skickas ett exemplar av det färdiga materialet ut till intervjupersonerna.